

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

04074. Київ, Вишгородська, 19

Тел. 430-02-60, 430-43-90

e-mail: nenc@nenc.gov.ua

«28» листопада 2023 р.

№ 292

Ефективні практики літньої оздоровчо-навчальної кампанії дітей та учнівської молоді в системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю за 2023 рік

Вінницька область

Вінницька обласна станція юних натуралістів в період воєнного стану під час літніх канікул продовжувала організацію цікавого та змістовного дозвілля дітей.

Проводилися майстер – класи, майстерки та індивідуальні заняття. В тому числі майстерні з паперопластики, майстерні з оригамі, розпису імбирного печива, майстерки з глини, майстерки із виготовлення патріотичних сувенірів. Також проводилися тематичні екскурсії до акваріумної зали, дендрарію, екскурсії до тераріумних залів та тепличного господарства.

Під час військового стану педагоги Вінницької обласної станції юних натуралістів адаптували свою роботу з дітьми з урахуванням всіх вимог. На базі нашого закладу облаштоване укриття, регулярно проводяться інструктажі з т/б.

З метою організації повноцінного відпочинку, оздоровлення та згуртування дітей у літній період, залучення їх до екологічної роботи, створення комфортних умов для розкриття їх творчого та інтелектуального потенціалу, формування кращих духовних та моральних якостей, пізнавальних, етичних та естетичних уявлень, здорового способу життя, професійних орієнтацій екологічного профілю; формування в учнів любові до природи, потреби в спілкуванні з нею, дбайливого ставлення до всього живого, надання необхідних знань про природу, виховання любові до своєї країни на базі Вінницької обласної станції юних натуралістів щорічно працює Літня оздоровча профільна школа «Юннат».

Зміна Літньої оздоровчої профільної школи «Юннат 2023» тривала три тижні, кожен тиждень був тематичним.

В рамках Екологічного тижня проводилися:

- екскурсії по оглядових залах обласної станції юних натуралістів

- фотосесії гуртів на природі
- екологічні творчі спостереження
- турнір з екошашок
- зустріч з працівниками поліції «Заходи безпеки при виявленні вибухонебезпечних та підозрілих предметів». Показовий виступ службових собак
- Фотогалерея песика Патрона. Малюки тварин на службі ЗСУ.
- майстерки «Закладинка – мишенятко», «Флористична рамка для фото», оригамі «Квітка», «Закладинка – звірятко»
- вебквест «Хвостаті в кадрі»
- тренінг-презентація «Крокуємо до еко-свідомості»
- екологічні ігри
- інтелектуальна екологічна гра «Світ навколо нас»
- естафета помічників
- творчий захист карти бажання гуртів
- конкурси малюнків та творчих робіт дітей екологічної тематики
- веселі ігри на природі та багато інших.

З метою формування свідомого громадянина, патріота, професіонала, людини з притаманними їй особистими якостями й рисами характеру, світоглядом і способом мислення, виховання патріотичних почуттів, формування національної свідомості і любові до рідної землі, свого народу, надання необхідного обсягу знань про історію нашої держави, проводився Патріотичний тиждень, в рамках якого були проведені наступні заходи:

- творчі локації «Малюнок захисникам України»
- Конкурс малюнку на асфальті «Мрії українських дітей»
- Збір макулатури та пластикових пляшок на допомогу воїнам ЗСУ
- Кінозала «Український мульт»
- Розваги «Ігри патріотів»
- Флешмоб #Вихованці_в_вишиванці
- розмальовки – антистрес «Українські візерунки»
- Майстерки з вишиванкою: виготовлення листівки «Україна вишивана», оригамі «Вишивана сорочка», виготовлення листівки «А сорочка мамина біла-біла»
- Патріотична програма з аніматорами
- Українські ігри на природі
- Майстер-клас «Розпис імбирного печива» (з малюнками песика Патрона та Мавки)
- Козацька каша
- Гумористичний квест «Вінницькі кренделі»

- Експерсія в музей «Світлиця»
- Онлайн-конкурс етнофото «Я у мамі господиня», «Харизматичний газда»
- Майстерня з фетру «Україна в серці моїм»
- Майстерня «Гостинне чаювання»
- Спортивні змагання «Добро переможе»

та багато інших.

Розвитку у вихованців творчих здібностей, нестандартного мислення та фантазії сприяли заходи в рамках Тижня креативу:

- Майстер-клас з гончарства
- Майстерка «Чарівна підкова»
- Майстерка «Виготовлення ляльки-мотанки»
- Майстерка «Чарівний килимок»
- Майстерка «Овочевий кошик»
- Вивчення українських пісень у гуртах, вокальні тренування та постановка сюжету
- Конкурс «Пісні у малюнках»
- Розважальна програма «Євробачення - 2023»
- Досліди з водою «Веселкова вода»
- Майстерня «Чарівний планшет»
- «Лабораторія чудес»
- Науково-розважальне шоу «Шалена лабораторія»
- Відеоролики «Мої враження про табірну зміну»
- Створення композиції «Моя щаслива табірна зміна»
- Ігри на природі «Коло друзів»
- Гала-концерт «Таланти табору «Юннат»

Тематичні тижні, розважальні та пізнавальні ігри, конкурси, квести, веб-квести, майстерки, святкові та спортивні програми, екскурсії, дослідницька робота, все це сприяло творчому та інтелектуальному розвитку дітей, формуванню в них екологічної свідомості, почуття відповідальності за природу своєї країни, національної гідності та патріотизму.

З перших днів війни, а також у літній період, на базі закладу працює волонтерський центр «З Україною в серці» із забезпечення продуктами харчування та одягу для воїнів ЗСУ, сил територіальної оборони, внутрішньо переміщених осіб. Весь колектив закладу, вихованці та батьки активно долучалися до роботи волонтерського центру.

Волинська область

У багатьох закладах позашкільної освіти еколого-натуралістичного спрямування Волині влітку 2023 року у зв'язку із воєнним станом та відсутністю укриттів заходи із оздоровлення та відпочинку дітей та учнівської молоді не проводились. У тих закладах позашкільної освіти, де оздоровча кампанія розпочалась відпочинок дітей був організований у форматі екскурсій, літніх екологічних шкіл. Різними формами відпочинку були охоплені в першу чергу діти-переселенці, діти військовослужбовців, діти з багатодітних, малозабезпечених сімей, талановиті діти.

Відповідально підійшли до організації відпочинку вихованців педагоги Волинського обласного еколого-натуралістичного центру Волинської обласної ради (**директор Остапчук В.А.**). Протягом червня-серпня традиційно були проведені пізнавальні екскурсії, під час яких діти знайомились із мешканцями живого куточка, видовим складом дендропарку, загадковим світом акваріума, технологією компостування, плантацією енергетично-цінного виду павловнії, були учасниками майстер-класів із глини, флористики, мікробіології тощо. У 2022 році введено в дію укриття на 110 місць, тому всі заходи проходили із дотриманням правил безпеки при повітряних тривогах. Екскурсіями були охоплені діти з багатодітних і малозабезпечених сімей. Особлива увага до дітей, тимчасово переселених у результаті воєнних дій та тих дітей батьки яких, загинули на фронті. Їх на екскурсіях побувало 275 осіб.

Цікаво пройшла літня екологічна школа для дітей «ЕКО-простір». 52 дитини, учасників школи, протягом трьох тижнів брали участь у різноманітних майстер-класах, інтелектуальних іграх, практикумах та інших цікавих і захоплюючих заходах, були учасниками фітотівальні, комунікативного пленеру «Стежками Волині», відвідали Луцький зоопарк. Особливо емоційно і захоплююче пройшло свято нагородження переможців виставки-конкурсу «Барвистий світ домашніх улюбленців». Діти отримали подяки від директора Центру, познайомились із мешканцями живого куточка, поспілкувались із професіоналами-зоологами.

6 вересня 2022 рік відбулось підписання меморандуму про міжнародну співпрацю між Товариством приятелів дітей Сілезького регіонального відділення у м. Катовіце (Польща) та Волинським обласним еколого-натуралістичним центром Волинської обласної ради. В рамках меморандуму щороку вихованці Центру відпочивають у Польщі.

18 дітей, переможців Всеукраїнських конкурсів, учасників Українсько-Польського проекту «Сприяння дітям в екологічній і соціальній реабілітації» з 30. 05.2023 до 04.06.2023 року перебували у Польщі, де відвідали багато цікавих історичних місць, дитячих закладів освіти, в яких презентували свої дослідницькі екологічні проекти.

З 02 до 12 липня, з метою відпочинку Республіку Польща відвідало ще 9 дітей. Серед яких були діти військовослужбовців та незахищених верств населення.

Всього різними формами відпочинку було охоплено **312** вихованців обласного еколого-натуралістичного центру та дітей-переселенців.

Оздоровлення гуртківців еколого-натуралістичного відділу Нововолинського центру дитячої та юнацької творчості (**директор Свистунова Є.М.**). Під час повномасштабної війни еколого-натуралістичний відділ НЦДЮТ став осередком психологічної підтримки та організації освітнього процесу і дозвілля для вихованців закладу та дітей внутрішньо-переміщених сімей.

Завдяки злагодженій, сумлінній роботі колективу закладу, вихованців-старшокласників, батьківського комітету при відділі створено та другий рік працює волонтерський центр.

У 2022 році активну роботу розгорнув у центрі дружній простір для дітей та молоді «Посмішка UA». Цього літа дружній простір продовжив роботу. Щотижнево розроблялись графіки занять та заходів. У червні проводилася робота у форматі денного табору, який відвідувало 142 дітей від 3 до 15 років.

Благодійний фонд «Посмішка UA» допоміг облаштувати укриття для безперервної роботи з дітьми. Під час роботи денного табору був реалізований патріотичний проект із вивчення культурної спадщини України та проекти щодо вивчення біорізноманіття селища Благодатне.

Керівники гуртків разом із вихованцями активно долучилися до волонтерського фронту. Виготовлені власноруч вироби, реалізовувалися на ярмарках. Було зароблено 2150 грн. і передано для допомоги ЗСУ.

Всього у літній період проведено 3 екологічні походи і 4 екологічні екскурсії по екологічній стежці «Берегиня», в яких було залучено **142** дитини.

Влітку 2023 року в області різними формами відпочинку охоплено 454 вихованці, що становить 24 % від загальної кількості юннатів, зокрема 279 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 4; дітей-переселенців — 173; дітей, позбавлених батьківського піклування – 4; дітей учасників ООС – 43; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 28; талановитих та обдарованих дітей – 27.

Переважно діти були охоплені екскурсіями і походами — 417.

Дніпропетровська область

В поточному році заклади позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку Дніпропетровської області розпочали і провели літню відпочинково-оздоровчу кампанію відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України та Кабінету Міністрів України щодо обмежень, спрямованих на збереження життя та здоров'я дітей в умовах дії воєнного стану.

В зв'язку з дотриманням безпекової ситуації для учасників освітнього процесу заклади освіти було переведено на дистанційну та змішану форму роботи.

Впродовж літнього періоду через підвищену ймовірність обстрілів з боку росії та відсутністю в більшості закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку області повноцінних бомбосховищ та інших тимчасових укриттів, відпочинково-оздоровчі заходи для вихованців та дітей з категорії внутрішньо переміщених осіб проводились на їх території в обмеженій кількості, з обов'язковою присутністю батьків або інших відповідальних осіб.

Наведемо декілька прикладів організації такої роботи.

Комунальний заклад освіти “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді” (КЗО “ОЕНЦДУМ”)

В умовах дії воєнного стану в зв'язку з відсутністю на території закладу тимчасового укриття робота гуртків була переведена в змішаний режим.

На території КЗО “ОЕНЦДУМ” в літній період були проведені пізнавальні екскурсії та зустрічі-бесіди для дітей та батьків в рамках реалізації міжобласного проєкту “Дружній простір позашкільної освіти дітям війни”.

Для дітей початкового вікового рівня була проведена цікава екскурсія-бесіда “Комахи у природі” з метою вивчення різноманітності видового складу комах, їхніх особливостей життєвого циклу та ролі в природі. Під час екскурсії діти мали можливість розвинути практичні навички по збору ентомологічних експонатів та роботи з визначниками.

Також на території закладу відбулася екскурсія “Екзотичні рослини оранжереї ОЕНЦДУМ”, під час якої юннати дізналися багато цікавого про різні види рослин, які не зростають в природному середовищі нашого регіону і побачили їх у на власні очі. Почули розповідь про використання екзотичних рослин в житті людини, наприклад, в медицині або кулінарії. Ознайомилися з тим, як рослини в оранжереї змінюються зі зміною сезонів і як це впливає на їх

ріст та цвітіння.

Керівники зоологічного напрямку підготували квест “Тварини живого куточка. Впізнай, нагодуй та досліди”, під час якого юннати мали змогу цікаво провести час з тваринами, збагатили свої знання про різноманітність видів тварин, їх життя, звички та особливості годівлі та догляду.

Під час літньої оздоровчо-відпочинкової кампанії стали традиційними сеанси зоотерапії з пухнастими улюбленцями, які позитивно впливають на психологічний стан дітей під час війни.

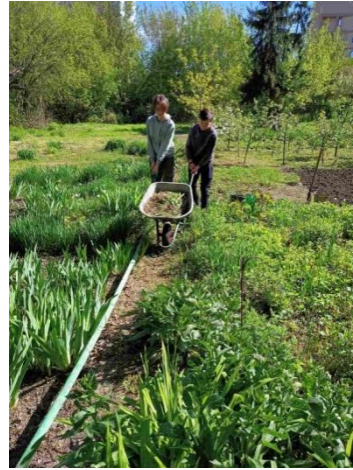
Особливу увагу керівники гуртка приділили проведенню патріотичних заходів, наприклад вікторини “Моя Україна”, основною метою якої була підтримка національного духу маленьких українців, виховання патріотизму та поглиблення знань про власну країну. Потім діти долучились до виготовлення плакату з побажаннями нашої країні скорішої перемоги. До Дня Незалежності та Дня прапора діти

виготовляли тематичні поробки та листівки.

В літній період педагоги разом з вихованцями продовжували реалізацію регіональної продовольчої програми на 2022-2025 роки. Робота проводилася на території НДЗД закладу. Вихованці залучалися до вирощування та збору врожаю фруктів, овочів, лікарських рослин.

Також протягом літа постійно поповнювалася тематичними матеріалами сторінка закладу у соціальній мережі Facebook, тривала робота пізнавальних каналів КЗО “ОЕНЦДУМ” у Viber, Instagram, Youtube та Telegram для можливості ознайомлення в дистанційній формі з цікавим матеріалом від керівників гуртка.

Під час літнього періоду КЗО “ОЕНЦДУМ” був організатором участі здобувачів освіти закладів освіти області у Всеукраїнських заходах з учнівською молоддю, переможців та призерів міжнародних та всеукраїнських заходів на базі Всеукраїнського профільного табору “Юннат” (заходи до Міжнародного дня захисту дітей):

- з 13 червня по 15 червня 2023 року – у Всеукраїнському зльоті юних дослідників природознавців (у заході взяли участь 20 здобувачів освіти та вихованців закладів загальної середньої та позашкільної еколого-натуралістичної освіти області з м. Кривого Рогу, Кам’янського, Марганця, Обухівської селищної ради Дніпровського району);

- з 20 червня по 22 червня 2023 року – у Всеукраїнському зльоті юних екологів (учасниками заходу стали 17 здобувачів освіти закладів загальної середньої та позашкільної освіти з Марганецької, Криворізької, Кам’янської, Павлоградської міських рад; Обухівської селищної ради);

- з 27 по 29 червня 2023 року – у Всеукраїнському фестивалі патріотичних дій (учасниками стали близько 50 здобувачів освіти закладів загальної середньої та позашкільної освіти з Марганецької, Криворізької, Кам’янської, Павлоградської міських рад, Криничанської та Межівської селищних рад).

Філія комунального закладу освіти “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді” “Шафран”

З метою якісної підготовки та проведення оздоровчої літньої кампанії у 2023 році, додержання законодавства у сфері оздоровлення та відпочинку дітей та організації роботи з дітьми-переселенцями в системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, філія “Шафран” в умовах воєнного стану здійснила заходи, серед яких:

- підготовка бази закладу щодо забезпечення умов для повноцінного літнього оздоровлення та відпочинку дітей, виходячи з безпекової ситуації та наявності функціонуючих укриттів в навчальних закладах, на базі яких працюють педагоги філії;

- складання планів роботи керівників гуртків на літній період з врахуванням розвиваючих та відпочинкових заходів для вихованців гуртків;

- проведення відпочинкових та оздоровчих заходів, до яких залучено 66 вихованців гуртків філії (30%), з них - дітей-сиріт, дітей, які залишились без піклування батьків – 2, талановитих та обдарованих дітей - 4, дітей із сімей військових-учасників АТО та війни в Україні з 24 лютого 2022 року - 4, дітей із сімей, дітей вимушених переселенців із зони бойових дій та тимчасово окупованих територій України, які зараз перебувають на території Дніпропетровської області - 11, дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 15;

Під час літнього періоду педагоги філії використовували різноманітні сучасні форми роботи з дітьми, спрямовані на виховання у них національної свідомості, почуття патріотизму, відродження національних обрядів та звичаїв:

- урок – милування “Стелися, барвіночку, розстеляйся”;
- заняття з елементами тренінгу “Моя родина”;
- відео-зала “Квіти в легендах та переказах, традиційні українські квіти”;

- онлайн-мандрівка екологічною стежкою Карпатського біосферного заповідника;

- урок – гра “Я люблю Україну”;
- майстер- клас “Аплікація “Українська хата”;
- фотовиставка “Квіти мого саду”;
- екскурсія на гору Калитву (заповідне урочище);
- виготовлення патріотичних оберегів для захисників;
- залучення вихованців до плетіння маскувальних кікімор та сіток для бійців ЗСУ;

- творча зустріч “Незламна Україна”, присвячена Дню Незалежності та Дню Прапора України;

- інформаційна година “День скорботи та вшанування пам’яті жертв Війни в Україні” - відвідування історико-краєзнавчого музею;

- майстер-клас “Патріотичний браслет”;
- екскурсія екологічною стежкою “Спадщина”, присвячена Дню Незалежності;

- участь у волонтерській ярмарці для збору коштів на потреби ЗСУ;
- велопробіг “Моє Приорілля”;
- конкурс патріотичного малюнку “Моя мирна Україна”;
- година спілкування, присвячена пам’яті загиблих воїнів Приорілля “Герої не вмирають”;

- виховний захід “Ми – Українці!”;
- участь в онлайн-конкурсі у формі вікторини “Незалежна Україна”.

Керівники гуртків філії “Шафран” під час проведення занять влітку велику увагу приділяли також питанням мінної безпеки, безпечного поводження на природі, валеологічній та здоров’язберігаючій тематиці, проблемам булінгу, психологічної підтримки вихованців в умовах воєнного стану.

Окремо було сплановано та реалізовано заходи до Дня захисту дітей https://docs.google.com/document/d/1p19EUrOPnomGAIFLktoDi_3DggenCsRX/edit?usp=sharing&oid=105427059030908941030&rtpof=true&sd=true,

До Дня Прапора України та Дня Незалежності https://docs.google.com/document/d/1zcebGq1_cVXwLuFgHEoH7oAl2SXsFqXY/edit?usp=sharing&oid=105427059030908941030&rtpof=true&sd=true.

Комунальний заклад “Дитячий екологічний центр” Кам'янської міської ради

Літо 2023 року вихованцям Дитячого екологічного центру подарувало веселі ігри, незвичайні пригоди та безліч приємних емоцій.

Розпочалося все з розважальної програми “Усмішка дитини – надія України”, до Дня захисту дітей. Учасники заходу і співали, і танцювали і відгадували загадки, подорожували чарівною екологічною стежкою, а в кінці на всіх чекав цікавий флешмоб “Кроком руш у літо!”

З метою організації змістовного та цікавого дозвілля вихованців у літній період педагоги закладу підготували та провели такі заходи:

- Івент “Пригода у країні казок”;
- квест “Пошуки скарбів літа”;
- фото-челенджі “Квітучий настрій”, “Без верби та калини нема України”;
- цикл заходів “Калейдоскоп розваг на свіжому повітрі” рухливі естафети та змагання.
- майстер-класи “Літня фото рамка”, “Кошик –яблучко”, “Бджілка 3-Д”. Кожен мав на згадку ексклюзивну поробку, яку виготовив своїми руками.
- веселі творчі майстерні: задача-розмальовка на логіку та кмітливість “Домівка для маленьких друзів”, фотогра “Подорож до зоопарку”.
- відеовояж “Таємниці природи навколо нас”. Діти переглядали короткі екологічні мультфільми і віртуально подорожували з їхніми героями.
- сеанси “Зоотерапії”, “Лайфхаки про тварин” у куточку живої природи;
- екологічна гра “Шукаймо ліки у природі”.

В заходах взяло участь 195 вихованців закладу.

Для дітей, які перебували в літніх оздоровчих таборах при закладах освіти міста, була підготована програма “Еко-вояж у світ природи” в рамках якої були проведені такі заходи:

- Експедиції в Міжшкільному екологічному музеї (“В гостях у первісного хлопчика”, “Українська хата здоров'ям багата”, “Українська світлиця – на столі паляниця”, “Заповідними стежками рідного краю”, “Дніпропетровщина заповідна”).

Діти вивчали історію рідного краю, його звичаї і традиції, відвідали імпровізований куточок лісу і познайомилися з мешканцями лісів Дніпропетровщини, дізналися про екологічні проблеми нашого міста та їх наслідки.

- Знайомство з мешканцями куточку живої природи. Діти подарували тепло своїх сердець “Братам нашим меншим”, а також поповнили запас їжі для тваринок.

- Подорож екологічною стежкою. Знайомство з видовим складом дерев і кущів дендрарію закладу, колекцією водно-болотних рослин та мешканцями штучної водойми, колекцією декоративно-квіткових, лікарських, овочевих рослин.

Учасниками програми стали вихованці літніх таборів 16 закладів освіти міста: (всього 535 дітей з 16 закладів освіти міста).

Комунальний заклад “Міський еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді” Марганецької міської ради

З 12.06.2023 по 30.06.2023 р. в дистанційному режимі було організовано роботу літньої біологічної школи. Проведено віртуальні екскурсії, майстер-класи, екологічні квести та інші заходи природоохоронного спрямування, до яких було залучено 45 вихованців, а саме:

1. Віртуальні екскурсії до кабінетів акваріумістики, Музею Хліба, Галереї кімнатних рослин, навчально-дослідного тваринницького комплексу КЗ “МЕНЦДУМ”.

2. Віртуальна екскурсія “Рослинний покрив балки Отченашівська”. Вихованці ознайомились з видовим різноманіттям унікального рослинного світу балки Отченашівська, що є серцем м.Марганець.

3. Екскурсія “Гайстер”. Тривалий час юннати КЗ “МЕНЦДУМ” беруть участь у всеукраїнському конкурсі “Лелека”. Тому і цього року в рамках підготовки до конкурсу, з гуртківцями відбулись онлайн екскурсії, під час якої юннати отримали інформацію про місце гніздування, ареал розповсюдження та типові території харчування Лелеки білого.

4. Віртуальна екскурсія “Лікарські рослини міста Марганець”.

5. Віртуальні екскурсія “Мурахи околиць м.Марганець” в рамках підготовки до всеукраїнського походу Біоцит.

6. Відеоекскурсії “Малі річки - Томаківка та Ревун”.
  7. Віртуальна екскурсія “Гідрографічні зміни Каховського водосховища”
  8. Виховна заходи до Дня Державності України.
  9. Тренінги-навчання “Як діяти в разі радіаційної небезпеки”, “Що робити під час артилерійського обстрілу”, “Алгоритм дій при фосфорному бомбардуванні”, “Перша допомога при кровотечах”
  10. Онлайн-практичне дослідження “Домашня фільтрація води”, під час якого юннати побачили можливість фільтрації води вдома, що для чого це необхідно та як правильно використовувати системи фільтрації, їх переваги і обмеження. Це дослідження має велике практичне значення, адже мешканці міста Марганець залишилися без води.
  11. Онлайн круглий стіл на тему “Дослідження можливостей використання підземних вод Марганецької громади для використання в питних цілях”.
- Вихованці закладу взяли участь у всеукраїнських літніх заходах, які проводив НЕНЦ:
- зліт юних дослідників-природознавців – 6 вихованців;
  - зліт юних екологів – 6 вихованців;
  - фестиваль патріотичних дій – 3 вихованців;
  - навчковий форум “Юні нобеліанти” - 4 вихованців

Комунальний заклад “Нікопольський міський еколого-натуралістичний центр” Нікопольської міської ради

З 01.06 2023 року в КЗ “Нікопольський міський еколого-натуралістичний центр” розпочалася літня оздоровча кампанія для вихованців. Зважаючи на те, що місто Нікополь знаходиться в зоні бойових дій, всі заходи були проведені у дистанційному режимі.

У літній період працювали гуртки “Любителі домашніх тварин”, “Юні натуралісти”, “Юні зоологи”. Для юннатів були організовані цікаві розважальні заходи: вікторини, екологічні ігри, віртуальні екскурсії “Стежками рідного краю”.

Вихованці брали активну участь у відкритому навчально-виховному проєкті “Моє патріотичне літо”. До Міжнародного дня друзів діти створювали комікси на тему “Сьогодні у лузі зустрілися друзі поласувати літнім смузі”. Взяли участь 19 вихованців.

До Дня медичного працівника був проведений конкурс малюнків “Янголи в білих халатах рятують життя в певних координатах”. Взяли участь 23 вихованців.

Челенж “Квіти нашої пам’яті” був присвячений Дню скорботи і вшанування пам’яті жертв війни в Україні. Діти фотографували квіти - символи України. Взяли участь 14 вихованців.

Онлайн виставка особистих досягнень “Спортивний п’єдестал Січеславщини”, яка проводилася до Міжнародного олімпійського дня,

демонструвала спортивні досягнення вихованців. Участь у виставці взяли участь 15 вихованців.

До Дня Конституції України діти брали участь у пізнавальній вікторині “Конституція України”, до Дня Державного Прапора України – у фоточеленджі “Прапор єдності”. Взяли участь 24 вихованців.

Всі роботи дітей публікувалися на сторінці закладу у Facebook.

Комунальний позашкільний навчальний заклад “Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді” Обухівської селищної ради

Основними видами діяльності закладу у літній період були:

- спостереження за довкіллям;
- екскурсії;
- рухливі ігри (малої і середньої рухливості);
- тренінги;
- фізична, пізнавальна, художньо-естетична діяльність

На базі Центру педагогами закладу для груп дошкільнят, учнів молодшого шкільного віку проводилися екскурсії до акваріумного господарства, навчальної оранжереї та зоокуточку з цікавим видовим складом тварин. Всі ці заходи допомагали розвивати у дітей інтерес до природи, дбайливе до неї ставлення, формували художній смак, творчу уяву.

Учні брали участь у конкурсній програмі, рухливих іграх та змаганнях на полосі перешкод. Ці ігри виховували працьовитість і терпіння.

З дітьми 5-7 років та старшої групи 9-11 років проводилися художні заняття. Їм дуже подобалося малювати на різні теми (“Птахи нашого краю”, “Натюрморти” і інш.).

Вихованці гуртка “Юні лісівники” побували на цікавих екскурсії до Обухівського лісництва. Переможець обласного конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН Антоненко Денис відпочивав в Болгарії.

Дуже цікавою була програма Громадського Центру “Простір, дружній до дітей” (Центр соціального супроводу. БФ “Слов'янське серце”): майстер-клас з малювання, з аплікації з паперу, з пластиліну та інш. (вік дітей 3-7 років), Team up (вік дітей-6-11 років). Кожного дня проводилися активні ігри та танцювальні руханки на подвір'ї нашого закладу.

Вихованці Центру побували на екскурсії в екопарку с. Ковалівка (Полтавська область) та до зоопарку “Три ведмеді” в Новомосковському районі.

Комунальний заклад позашкільної освіти “Еколого-натуралістичний центр ” Павлоградської міської ради

В літній період робота КЗПО “Еколого-натуралістичний центр” Павлоградської міської ради проводилась 2 рази на тиждень у формі гуртків одного дня.

З 05.06.2023 року була організована робота гуртків одного дня еколого-натуралістичного та художньо-естетичного напрямку:

- Художня майстерня “Пейзажі природи”, “Фантазії літа”
- День екологічних казок
- Розважальний захід “Всі барви літа разом з нами”
- Пізнавальний захід “Тварини різних континентів”
- Гра-квест “Ключ від зоопарку”
- Майстер-клас “Виготовлення метеликів за технікою оригамі”, “Прапор України”
- Вікторина “Юні знавці природи”
- Пізнавально-розважальний захід “Стежками природи” та ін.

Заняття гуртків одного дня були спрямовані на формування у дітей уявлень про природу як єдину систему, де всі об’єкти і явища перебувають у причинно-наслідкових зв’язках, формування навичок пошуково-дослідницької діяльності, розвивати вміння аналізувати, систематизувати результати, наслідки роботи; формувати у дітей здатність креативно використовувати знання та власний дослідницький досвід у розумових, перетворюваних діях.

Робота з вихованцями гуртків велася по трьох напрямках:

1. Екологічна та природоохоронна робота.
2. Робота на навчально-дослідних ділянках та квітниках.
3. Догляд та спостереження за мешканцями зоокомплексу, живого куточку, аквакомплексу, куточку терраріуміста.
4. Творчі заняття, майстер-класи декоративно-ужиткового напрямку.

Всі заняття проводилися в ігровій формі, підкріплені емоційним художнім зав’язом). Кожен етап роботи детально розглядали до кожної дитини застосовується її індивідуальні можливості. Значна увага приділялася технологіям (динамічні паузи, фізкультхвилинка, ігри з дрібних м’язів рук).

Заняття була спрямована на участь юнаків та дівчаток у різних проєктах.

На території 300 м² та квітниках проводилася робота з відділи:

кукурудзу, просо)

- Овочевий (патисони, гарбузи, кабачки, огірки, томати, картопля)
- Відділ лікарських рослин (шавлія лікарська, м’ята лікарська, меліса, календула, ехінацея, ромашка, калина, чорноплідна горобина)
- Відділ кормових рослин (буряк, люцерна посівна, топінамбур)

Юні квітникарі працювали на квітниках, під час години спілкування вихованці за “круглим столом” розглядали, вивчали “Лікарські рослини України”, “Квіти українського віночка”. Ознайомлення з народними традиціями лікування рослинами і показати відображення їх в легендах, обрядах прикметах, загадках, прислів’ях. Вивчили

**Комунальний позашкільний навчальний заклад
“Станція юних натуралістів Тернівського району” Криворізької міської ради**

Педагоги КПНЗ “СЮН Тернівського району” КМР активно брали участь у літній оздоровчій компанії, яка проходила в Тернівському районі міста Кривого Рогу з 05.06.2023 до 14.07.2023 року.

Педагогічні працівники закладу були задіяні в трьох змінах таборів літнього дозвілля на опорних базах району, якими стали школи №№48, 117, 45 та 61. Працівники КПНЗ “СЮН Тернівського району” КМР під час своєї роботи охопили понад 500 дітей Тернівського району протягом змін. Для відвідувачів таборів було проведено багато різноманітних заходів екологічного спрямування, а саме: еко-квести, екологічні ігри, заняття з розвитку екологічного мислення та культури, майстер-класи тощо.

Всі фото та відео матеріали знаходяться на сторінці КПНЗ “СЮН Тернівського району” КМР <https://www.facebook.com/groups/273893833234541>.

**Комунальний навчальний заклад
“Криничанський Центр учнівської молоді” Криничанської селищної ради**

Стало доброю традицією до Дня захисту дітей, 01 червня, в Парку Шевченка, у центрі селища Кринички, проводити дитячий фестиваль “SMILE FEST”.

Це не просто веселе свято для дітлахів, а й нагадування дорослим про необхідність захищати права дитини, щоб діти росли здоровими, щасливими, займалися улюбленими справами.

Цього річ, на свято діти прийшли разом з батьками через постійні повітряні тривоги. Батьки і стали глядачами заходу. Діти подарували один одному гарний настрій, концертну програму, веселі таночки, ігри, конкурси та багато іншого.

Працівники Центру організували для дітей ігрову мандрівку із зупинками:

“Розфарбуйся, веселись”, “Лялькова країна”, “Квіткова”, “Техноград”, “Ігроленд”, “Сильні духом”, “Карате”, “Краєвиди твоєї країни”.

4 червня у всьому світі відзначають Міжнародний день безневинних дітей-жертв агресії, що стали жертвами військової агресії.

Масштаби трагедії, що принесла російська армія шокує. Вже навіть було оприлюднено цифру, яка вказує на кількість дитячих жертв. І за кожною цифрою – біль українського народу, нестерпні

страждання матерів і батьків. До цієї дати в закладі була проведена Акція, під час якої діти і педагоги вивішували дзвіночки на дерево; немов душі дітей, озиваються через них...

З 05.06.2023р. по 11.06.2023р. гуртка “Пішохідний туризм” Центру розпочали літні канікули у туристичному поході в Карпатах. Діти вийшли на вершину гори Маковиця, яка здіймається на 984 метри над рівнем моря та гору Хом'як (1542 м), яка належить до району Горгани, вершини якої мають круті схили, вкриті кам'яними розсипами – горганями.

З метою шанобливого ставлення до традицій українців, формування почуття патріотизму та національної свідомості, виховання любові до Батьківщини в закладі до Дня Конституції України було проведено фото-челендж “Я люблю Україну”.

Вихованці гуртків “Юні друзі природи” “Театральний” у дистанційному форматі взяли участь у Всеукраїнському фестивалі патріотичних дій, який проводився НЕНЦ, та презентували кращі досягнення закладу у напрямі національно-патріотичної діяльності.

Всього в області оздоровлено 1430 вихованців, що становить 35% від загальної кількості юннатів, зокрема 550 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 5; дітей-переселенців — 173; дітей, позбавлених батьківського піклування – 4; дітей з інвалідністю – 9; дітей учасників ООС – 64; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 141; талановитих та обдарованих дітей – 154.

Оздоровлено юннатів:

- в таборах денного перебування – 106;

- охоплено екскурсіями, походами – 827.

Донецька область

Літня відпочинково-оздоровча, експедиційна кампанія дітей та учнівської молоді в системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у Донецькій області в умовах воєнного стану відбулася. Проходила у змішаному форматі.

З червня по серпень у Донецькому обласному еколого-натуралістичному центрі (далі – ДООЕНЦ) проходила обласна екологічна експедиція (далі – Експедиція).

До участі зареєструвалося 80 учасників – учнів закладів загальної середньої та позашкільної освіти з Гродівської, Добропільської, Іллінівської, Костянтинівської, Краматорської, Криворізької, Курахівської, Лиманської, Мирноградської, Олександрівської, Очеретинської, Покровської, Світлодарської, Соледарської, Слов'янської, Торецької, Удачненської, Часовоярської та Черкаської територіальних громад та 1 учасник з м. Дніпро.

У робочих чатах в Telegram кожна вікова група отримувала завдання та сумлінно їх виконувала: діти та учнівська молодь вирощували мікрозелень, виготовляли картини в техніці ошибана, вели фенологічні спостереження <https://read.bookcreator.com/CAv8YKhAkCWy13ib99QDoEH7Srj2/20yy3vmUQXq0iuGo3EzaEw> , переглядали пізнавальні відео, виготовляли власноруч поробки з природних матеріалів, малювали у різних техніках, готували корисну їжу та напої.

Роботи учасників Експедиції можна переглянути на відеохостингу «YouTube»:

- органайзери для канцелярії <https://www.youtube.com/watch?v=qNbxOARnYW> ,
- малюнки сіллю https://www.youtube.com/watch?v=zed2G_YTolg ,
- смаколики <https://www.youtube.com/watch?v=-wnxOJ4fzw4> ,
- корисні смузи <https://www.youtube.com/watch?v=oXtAs2DcIJ0> ,
- смайли, які підіймають настрій <https://www.youtube.com/watch?v=sbUtnDrwWLk> .

У межах Експедиції відбулося онлайн-заняття “Як рослини регулюють клімат” з провідним фахівцем з екологічної освіти регіонального ландшафтного парку “Клебан-Бик” Галиною Семеніхіною.

Урочисте закриття доступне для перегляду за посиланням <https://youtu.be/PeDp2UbGo30> .

Учасники Експедиції нагороджені грамотами ДООЕНЦ відповідно до номінацій, інші учасники – сертифікати ДООЕНЦ, керівникам надано подяки ДООЕНЦ.

У межах спільного проєкту освітян Львівської та Донецької областей “Пізнай Львівщину” упродовж 5 зміни з 03 — 12.08.2023 на базі санаторної школи у м. Сокаль Львівської області проходив літній відпочинок дітей з Краматорської, Комарської, Костянтинівської, Мирноградської, Селидівської, Новогродівської, Покровської, Сіверської територіальних громад — усього 102 особи.

Організовували дозвілля для дітей у таборі педагоги Донецького обласного еколого-натуралістичного центру. Відпочиваючим були запропоновані майстер-класи по плетінню патріотичних браслетів, “Голубів миру”, поробок з елементами ошибани, в’язанню туристичних вузлів. Різноманітні квести, зокрема квест-фотополювання “Look city Socal” та квест “Цікава Україна” за локаціями: “Скільки років розкладається сміття”, “Визначні місця України”, “Крутіше всіх”, “Блогер паті”, “Тварини – символи України”, “Чарівний мішечок”, “Азимути”, “Туристичні вузли”, “Збери пазли”, “Казка на новий лад”, заняття з елементами stretching, захід з національно-патріотичного виховання до Міжнародного дня демократії розважальні програми, танцювальний флешмоб “Я, ти, він, вона - Україна ми одна”, психологічний тренінг “Позбавлення негативних емоцій”, вечірні посиденьки “Панночка – 2023” та “Козак”, гала-концерт, літературний конкурс, тренування та змагання з мікроорієнтування “Спортивний лабіринт”, спортивні естафети – це невеликий перелік програми проєкту “Пізнай Львівщину”.

Фахівцями санаторної школи, в свою чергу, організовувалися оздоровчі процедури для дітей: кисневі фітопінки, аромотерапія та масаж.

Попри всі обставини вихованці ДООЕНЦ стали активними учасниками різних всеукраїнських заходів, а саме:

- Всеукраїнський юннатівський природоохоронний рух «Зелена естафета»;
- Всеукраїнський зліт юних екологів;
- Всеукраїнський фестиваль патріотичних дій;
- Всеукраїнський конкурс «Переможна марка юних натуралістів»;
- Всеукраїнський навичковий форум «Юні нобеліанти»;
- Всеукраїнський бліц конкурс патріотичного плакату на тему «Україна жива і вічно буде жити!»;
- Творчий конкурс екологічної тематики на найкраще відео з елементами анімації «Збережемо красу моєї Батьківщини».

Педагоги ДООЕНЦ продовжували поповнювати скарбничку літніх патріотичних майстер-класів з декоративно-ужиткового мистецтва «Все буде Україна!».

Велася активна робота в освітніх хабах у м. Київ (хаб “Наш Краматорськ”) та м. Дніпро (хаб “Ми разом”), де працівники ДООЕНЦ

систематично проводили тематичні заняття з дітьми ВПО: вихованців було ознайомлено з основами догляду за овочевими культурами в кімнатних умовах; відвідувачі хабу розсаджували квіти на алеї та у горщики в пам'ять про загиблих дітей Донеччини, створили власні композиції дерев життя з птахами та рибами; ознайомились з властивостями води і методами її очищення, провели дослідження з екстремального очищення та познайомились з колообігом води в природі; розширили знання про користь здорового харчування; висаджували барвінок — символ стійкості нашого народу; знайомились з особливостями вирощування сукулентів та створювали власні квіткові горщики; робили чимало практичних поробок. Інформація про проведену роботу висвітлювалася на офіційній сторінці ДООЕНЦ у Фейсбукці, доступна для перегляду за хештегом #ДООЕНЦ_хаб .

У цей важкий час для країни кожен працівник ДООЕНЦ зміг психологічно зібратися і організувати роботу, знаходячись за межами Донецької області.

На жаль, літня кампанія не відбулася в еколого-натуралістичному центрі Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації, тому що освітній процес був призупинений, педагогічним працівникам було оголошено простіт. Еколого-натуралістичний центр Великоновосілівської селищної ради продовжує свою діяльність, вихованці долучаються до обласних масових заходів.

Всього в області оздоровлено 182 вихованців, що становить 28% від загальної кількості юннатів, зокрема 175 дітей пільгових категорій, з них: дітей-переселенців — 126; дітей з інвалідністю – 2; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 47.

Оздоровлено юннатів:

- в стаціонарних дитячих оздоровчих закладах – 102;
- охоплено екскурсіями, походами – 80.

Житомирська область

На виконання листа Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді від 14.06.2023 № 135 комунальний заклад позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради надає інформацію про проведення літніх відпочинково-оздоровчих, експедиційних кампаній дітей та учнівської молоді в системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю за 2023 рік.

У комунальному закладі позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради створено умови для організованого змістовного та якісного оздоровлення та відпочинку юннатів.

Літо-2023 традиційно розпочалося урочистим відзначенням Міжнародним днем захисту дітей.

1 червня — Міжнародний день захисту дітей, найулюбленіше свято нашої юннатівської родини. Захід розпочався з вітального слова директорки Наталії Бордюг, яка зазначила, що сьогодні – це не лише веселе свято для самих дітей, а й нагадування суспільству про необхідність захищати права малечі, прагнути, щоб усі діти росли щасливими і в мирі. Хвилиною мовчання учасники вшанували пам'ять загиблих дітей внаслідок збройної агресії російської федерації проти України та провели флешмоб «Зав'яжи стрічку пам'яті на честь загиблих дітей».

Свято було організовано у таких локаціях: «Zoolife», «Мікросвіт рослин», «Флористичні фантазії», «Креативні художники», «Малюнок на асфальті», «Долоньки миру», «Екологічний пікнік». Під час заходу було проведено спортивний турнір друзів «Здорова молодь – наше майбутнє!», у якому взяли участь вихованці гуртка «Оздоровче веслування» та курсанти ЖВІ ім. С.П. Корольова. Також була організована фотозона «Щастя тут», де всі охочі змогли зробити фото на згадку.

Увесь день був наповнений позитивними емоціями, радісним сміхом, щирими розмовами та непохитною вірою в Перемогу!

5 червня 2023 року в КЗПО «ОЕНЦ» ЖОР відбувся обласний дитячий ЕКОФОРУМ. З вітальним словом до учасників екофоруму звернулися: Наталія Осипович, директор Департаменту освіти і науки ЖОДА; Микола Семенюк, заступник начальника Управління екології та природних ресурсів ЖОДА; Володимир Вербицький, директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, які зазначили важливість залучення дітей та молоді до природоохоронної діяльності, особливо в контексті збереження та охорони довкілля. Учасники форуму репрезентували практичну діяльність за темою «Збереження довкілля залежить від кожного!».

З 12 до 30 червня 2023 року в комунальному закладі позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради було організовано роботу літньої екологічної школи «EcoLandLab». 70 учасників екологічної школи були організовані в групи, відповідно до вікових особливостей.

Наша екологічна школа працювала за такими напрямками: «Біологічний лабіринт», «Артдизайн», «Безпека життя та простору». Кожного дня вихованці в цікавій, інтерактивній формі отримували нові знання, навички.

Щодня ранок розпочинався із зарядки та рухливих ігор (керівники гуртків Шевчук М.Д., Ревчук П.О.). Тематика занять була різноманітною. Діти здійснювали мандрівки кімнатними та екзотичними рослинами, вивчали лікарські рослини на підвіконні та на навчально-дослідній земельній ділянці ОЕНЦ, вихованці з'ясували плюси та мінуси утримання домашніх улюбленців, гралися в різноманітні ігри, разом з зубною фесею дізнавалися все про гігієну зубів. Цікавими та захоплюючі були заняття з основ «Поліського розпису» та різноманітні майстер-класи.

Старшокласників також зацікавила робота з мікроскопами «Життя під мікроскопом», визначення вмісту нітратів у фруктах та овочах за допомогою портативного нітратометра. Для всіх учасників школи організовано цікаві

зустрічі з працівниками ДСНС України в Житомирській області, ігрові заняття «Юний рятувальник» та «Країна безпеки» разом із здобувачами освіти та викладачами Військового інституту ім. С. П. Корольова.

Старші учасники літньої екологічної школи знайомилися з основами здорового харчування «Що в твоїй тарілці? Правила здорового харчування», та вчилися надавати першу медичну допомогу, вивчали лікарські рослини та їх застосування. Особливою популярністю користувалися заняття з виготовлення креативних композицій з живих квітів, підставок під чашки, незвичайні малюнки кавою та піною для гоління.

28 червня всі активності в екологічній школі «EcoLandLab» були присвячені відзначенню Дня Конституції України. Вихованці переглянули відеоролик «Конституція України для дітей», дізналися про історію створення і написання нашої Конституції, про її сучасне і минуле, а також ознайомилися з правами і обов'язками, який гарантує Основний Закон нашої країни. Цікавими та пізнавальними були вікторини «Конституція України-оберіг нашої держави» та «Все буде Україна». Було організовано квест «Вперед, українці», де діти шукали на території закладу рослинні символи України, складали вірші, розгадували ребуси та загадки про рідну Україну. На мистецькій локації вихованці малювали малюнки «Я люблю Україну», створювали українські обереги та патріотичні емблеми, виготовляли кухоль з глини.

30 червня відбулося урочисте закриття літньої екологічної школи, всі учасники отримали сертифікати про її закінчення.

Також у червні-серпні 2023 р. було організовано обласний екскурсійний табір «Пізнай навколишній світ», у якому було охоплено понад 1 тис дітей із закладів освіти області. Мандруючи екологічною стежкою центру, вони розкривали таємниці природи.

Влітку 2023 року юннати області взяли участь в заходах, які організував з талановитою і обдарованою молоддю Національний еколого-натуралістичний центр в онлайн-режимі.

З 13 по 15 червня ц.р. проведений у дистанційному форматі Всеукраїнський зліт юних дослідників-природознавців: III місце посіла Оксаніч Ілона, вихованка гуртка «Юні рослинники», здобувач освіти Романівського ліцею № 2 Романівської селищної ради Житомирського району з проектом «Оцінка продуктивності гібридів томатів закритого ґрунту другого обороту (літо-осінь) в північній частині правобережного Лісостепу» (керівник роботи - Побережник Світлана Євгеніївна). З 13 по 15 червня відбувся фінальний етап Олімпіади випускного шкільного дослідництва (учнівських дослідницьких проєктів). II місце виборола Фещук Анастасія, учениця 9-А класу Черняхівського ліцею № 1 Черняхівської селищної ради. Науковий керівник: Фещук Тетяна Миколаївна. Третє місце у Кузінської Ольги, учениці 7 класу Старочуднівсько-гутаєвського ліцею Романівської селищної ради Житомирського району (керівник: Вольнова Наталія Станіславівна, вчителька біології).

Фещук Анастасія, учениця Черняхівського ліцею № 1 та Будзинська Олена, вихованка КУ «Центр дитячої та юнацької творчості» Коростенської міської ради взяли участь у Всеукраїнському навичковому форумі «Юні нобеліанти» та

отримали сертифікати дійсного члена Когорти Юних Нобеліантів (в галузі природничих наук).

Комунальний заклад позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради ініціював проведення обласного конкурсу до Дня Незалежності України «Мандруємо Україною», в якому взяли участь 100 здобувачів освіти з 21 територіальної громади.

Всього в області оздоровлено 511 вихованців, що становить 50% від загальної кількості юннатів, зокрема 12 дітей пільгових категорій, з них: дітей-переселенців — 1; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей — 1; талановитих та обдарованих дітей — 10.

Оздоровлено юннатів:

- в профільних таборах — 70;
- охоплено екскурсіями, походами — 115.

Запорізька область

З 12.06.2023 по 23.06.2023 року за ініціативою Департаменту освіти і науки Запорізької облдержадміністрації з метою навчання, виховання і підтримки обдарованої учнівської молоді в форматі онлайн було проведено VII обласну літню школу за напрямками: гуманітарно-природничий (хіміко-біологічний історико-географічний, філологічний) та науково-технічний (фізико-математичний).

В рамках хіміко-біологічної школи для 27 старшокласників з метою розвитку дослідницьких компетентностей науковцями провідних закладів вищої освіти (Запорізького національного університету, Мелітопольського державного педагогічного університету та Таврійського державного агротехнологічного університету) та педагогами закладів загальної середньої освіти області — для майбутніх хіміків та біологів було проведено низку інтерактивних лекцій та практичних занять. Юні дослідники ознайомились з особливостями організації науково-дослідницької роботи під час воєнного стану, навчались використовувати у своїх дослідженнях новітні інформаційні технології, застосовувати штучний інтелект для ефективного навчання без порушення принципів академічної доброчесності; вивчали питання комплексного дослідження природних об'єктів.

Учасники Школи працювали над індивідуальними міні-проєктами та взяли участь в онлайн захисті своїх творчих робіт. Найцікавішими були визнані міні- проєкти на тему: «Страхи сучасних підлітків в Україні в 2023 році», «Альтернативний спосіб видобутку струму із овочів і фруктів», про наслідки підриву Каховської ГЕС.

Запорізьким обласним центром еколого-натуралістичної творчості

учнівської молоді протягом літніх канікул для вихованців закладу проводились онлайн заходи:

- народознавчий калейдоскоп «Зелений тиждень літо починає»;
- просвітницька година «І кожен українець хай своїх героїв пам'ятає»;
- віртуальний журнал «Конституція для всіх – і дорослих, і малих»;
- робота майстерні «Незалежній державі – цвісти й процвітати»;
- фоточелендж до Дня пам'яті захисників України «Герої в наших серцях»;
- година реквієм «Пам'ятаймо минуле заради майбутнього».

Для школярів, педагогів міста та тимчасово переміщених осіб керівниками гуртків ЗОЦЕНТУМ проводились екскурсії до лабораторій «Куточок живої природи» та «Акваріумістика», Музею хліба, до виставкової зали.

Київська область

Адміністрація Комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» у відповідь на лист Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді №135 від 14.06.2023 р. «Про інформаційні дані щодо проведення літніх відпочинково-оздоровчих, експедиційних кампаній дітей та учнівської молоді в системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю за 2023 рік» повідомляє наступне:

Вихованці закладів позашкільної освіти Київської області взяли участь у відпочинково-оздоровчих заходах Всеукраїнського рівня. Учасниками Всеукраїнського фестивалю патріотичних дій, що проходив 27-29 червня року базі Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, стали вихованці гуртка «Міська рада дітей Переяслава» Переяславського Будинку художньої творчості дітей, юнацтва та молоді (керівник делегації – Товкун Ніна Іванівна). Учнівська молодь презентувала проект «Українець. Громадянин. Патріот» і виборола I місце.

Вихованці гуртка «Творча лабораторія «VODA» КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини», учні Тетіївського ліцею №3 Тетіївської міської ради (керівник – Світлана Каткова) з 20 по 22 червня 2023 року взяли участь у Всеукраїнського зльоті юних екологів, де презентували природоохоронний проект «Чисті джерела моєї Землі» та були нагороджені грамотою НЕНЦ за високі результати та інтерес до поглибленого вивчення природи, екологічно-свідому життєву позицію.

Також вихованці гуртка «Юні рослинники» Комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини», учні

Погребівської гімназії Васильківської міської ради (керівник – Костянтин Красніков) взяли участь у Всеукраїнському зльоті юних дослідників-природознавців, який відбувся на базі Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді у період з 13 по 15 червня 2023 р., здобули перемоги у захисті власних дослідницько-експериментальних проєктів.

Делегація вихованців КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» взяла участь у Всеукраїнському навичковому форуму «Юні нобеліанти», який проходив 22-23 серпня 2023 року на базі Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді з презентацією екологічного проєкту «GREEN SCHOOL»

Колективом Васильківської міської станції юних натуралістів у червні 2023 року було організовано роботу пришкольніх таборів, які відвідували вихованці гуртків та учні закладів освіти громади. Завдяки праці педагогів-позашкільників кожен день у таборі для дітей був насичений новими подіями, враженнями, почуттями. Разом з наставниками вихованці здійснювали подорожі у казку, у Країну Гри, віртуальну мандрівку «Птахи лісів України: збережемо біорізноманіття природи». Для дітей були проведені майстер-класи: «Виготовлення квітів соняшника із кольорового паперу», «Розпис пряників», «Аплікація з клаптиків тканин», «Виготовлення виробів з бісеру», цікаві, пізнавальні і веселі вікторини «З якої це казки?», «Ми за здоровий спосіб життя» тощо. Багато було конкурсів малюнків: «Портрет мого кращого друга», «Космічні фантазії», «Моя країна – Україна». Розважальні ігри на свіжому повітрі дуже подобаються малечі, особливо, якщо є можливість позмагатися, помалювати на асфальті, сходити у похід, а разом із цим повторити основні правила безпеки.

Протягом двох літніх місяців у Центрі еколого-натуралістичної творчості «ЮННАТИ» Боярської міської ради працював інтерактивний клуб «Екопростір», який відвідало понад 60 дітей у тому числі й ВПО. Робота поєднувала активний відпочинок з пізнавальною, екологічною, естетичною та практичною діяльністю. Провідною ідеєю клубу стало екологічне виховання, яке є однією із складових національно-патріотичного виховання громадянина України, а також навчання і спілкування.

Під час літніх канікул КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» у рамках обласного патріотичного проєкту «Нащадки нескорених», складовою якого є краєзнавча робота, домедична допомога, психологічні практики, безпека життєдіяльності, народна творчість і туризм, і звісно ж, спілкування з природою, проводилася велика кількість різноманітних заходів (еко-активностей), пронизаних духом патріотизму. Діти та педагоги (70 осіб) стали ініціаторами проведення благодійних ярмарків, концертів, флешмобів,

челенджів, під час яких організують збір коштів на підтримку Збройних Сил України, а дитячі творчі малюнки, обереги, листівки, виготовлені дитячими руками маскувальні сітки та смаколики направилися воїнам-захисникам на передову. Такі заняття формують як патріотичну, так і екологічну поведінку впродовж життя. Майже всі активності проводилися у форматі спілкування з природою.

Всього в області оздоровлено 551 вихованець, що становить 10% від загальної кількості юннатів, зокрема 429 дітей пільгових категорій, з них: дітей-переселенців — 73; дітей, позбавлених батьківського піклування – 4; дітей з інвалідністю – 5; дітей учасників ООС – 19; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 57; талановитих та обдарованих дітей – 271.

Оздоровлено юннатів:

- в стаціонарних дитячих оздоровчих закладах – 199;
- в таборах денного перебування – 321;
- в профільних таборах – 25;
- охоплено екскурсіями, походами – 567.

Кіровоградська область

Відповідно листа Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді від 14 червня 2023 року № 135 «Про інформаційні дані щодо проведення відпочинково-оздоровчих, експедиційних кампаній дітей та учнівської молоді в системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю за 2023 рік» адміністрація комунального закладу «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» надає відповідну аналітичну довідку та зведену статистичну таблицю (додаток 1).

Відповідно наказу директора департаменту освіти і науки Кіровоградської обласної військової адміністрації «Про організацію дозвілля та розвитку дітей влітку 2023 року» та плану заходів комунального закладу «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді», Світловодської міської станції юних натуралістів, станції юних натуралістів комунального закладу «Торговицький ліцей імені Є.Ф. Маланюка», (філія) Новоархангельської селищної ради в області було організовано та проведено акцію «Літо – 2023: наближаємо Перемогу!» та охоплено організованими формами відпочинку близько 1855 юннатів.

До цієї Акції в Кіровоградському ОЦЕНТУМ була організована ЛІТНЯ ЕКОЛОГІЧНА ШКОЛА з різноманітними online заходами: обласний зліт юних екологів Кіровоградщини «EcoFest – 2023»; обласний конкурс з флористики та фітодизайну, челендж «У кожній казці – мудрості перлина» приурочені до 105-ї річниці від дня народження В.О. Сухомлинського; конкурс малюнка «Квіти – окраса життя»; марафон екологічної активності «Чисте довкілля – чисте сумління»; онлайн-марафон «Життя без поліетилену. Створи свою ЕСОторбинку»; онлайн-челенджі: «Планеті потрібна моя допомога!!!»,

«Спостерігаємо та досліджуємо довкілля влітку», «Моє літо в стилі ЕСО»; онлайн-челендж до Всесвітнього дня фотографа «Я люблю Україну»; вікторина «Морські фантазії» до Всесвітнього дня рибальства; флешмоб до Дня Конституції України «Україна єдина – Україна це ми!»; віртуальна виставка дитячих малюнків «Моє майбутнє в мирній Україні»; online екскурсія «Мандруємо Кіровоградщиною»; челендж до Дня прапора України та Дня Незалежності України «Гордий бути українцем».

З 05 по 21 червня 2023 року для учнів комунального закладу «Центральноукраїнський науковий ліцей – інтернат Кіровоградської обласної ради» з метою забезпечення змістовного дозвілля та розвитку дітей під час літніх канікул 2023 року педагогічними працівниками Кіровоградського ОЦЕНТУМ було проведено різноманітні заходи екологічного спрямування.

Марафон екологічної активності. Гарний настрій та яскраві емоції панували під час проведення марафону, який включав у себе 6 екозупинок, де діти мали змогу проявити кмітливість і спритність у виконанні екологічних завдань.

Конкурс флористичних килимів «Квітковий вернісаж». Учні виготовили флористичні килими та засвоїли практичні навички у галузі флористики та фітодизайну. Ні один жанр мистецтва не був так близько пов'язаний зі світом природи, як мистецтво флористики та фітодизайну. Такий зв'язок мистецтва і природи відіграє важливу роль в естетичному вихованні і сприяє формуванню гармонійно розвиненої особистості.

Конкурс «ЕСОмода». Конкурс проводився з метою залучення учнівської молоді до природоохоронного руху, формування екологічної культури, розвитку творчих здібностей. В ході конкурсу учасники створили моделі одягу виготовленого з вторинних матеріалів. Покази супроводжувались описами моделей та дефіле. Демонструючи моделі учні показали всім, що можна зробити із звичайних пакетів для сміття, газет, журналів, пластику, поліетилену, звернули увагу однолітків на збереження природи і раціонального використання природних ресурсів.

20 червня 2023 року педагогічними працівниками комунального закладу «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» на базі комунального закладу «Ліцей «Максимум» Кропивницької міської ради» було проведено екологічний квест «Країна Еколандія».

В ході квесту учасники об'єдналися у 5 команд і кожна з них вирушила за своїм маршрутом, на якому їх чекали найрізноманітніші локації: «Дослідницька», «Народознавча», «Без права на помилку», «Впізнай на дотик», «Зрозумій мене». На кожній зупинці учасники квесту продемонстрували розкриття екологічних проблем сьогодення, намагалися якнайшвидше виконати усі завдання, виявивши вміння працювати у команді.

Це була година веселощів, азарту, гарного настрою, духу співпереживання, лідерства та перемоги. Учасники корисно й весело провели свій час!

6 червня 2023 року педагогічні працівники ОЦЕНТУМ завітали до комунального закладу «Класичної гімназії Кропивницької міської ради». З учнями закладу було проведено різноманітні заходи:

майстер-клас «Квітковий вернісаж» з метою формування творчих здібностей учнів в процесі виготовлення квіткових композицій провели. Виготовляючи фітокомпозицію з живих рослин діти поповнили свої знання про флористичний матеріал нашого краю;

виховний захід «З природою у дружбі», під час якого діти мали змогу закріпити правила поведінки в природі, повторити як правильно сортувати сміття та виготовили аплікацію «Дерево Перемоги».

З 13 по 15 червня 2023 року проходив Всеукраїнський зліт юних дослідників-природознавців, в якому взяли участь Баграновська Мілана та Мелікова Аїда, вихованки гуртка «Основи фенології» комунального закладу «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді».

З 20 по 22 червня 2023 року Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді провів Всеукраїнський зліт юних екологів до якого долучився парламент вихованців комунального закладу «Петрівський центр дитячої та юнацької творчості» Петрівської селищної ради Олександрійського району Кіровоградської області.

Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді з 27 по 29 червня був проведений Всеукраїнський Фестиваль патріотичних дій, приурочений до Дня Конституції України. У Фестивалі прийняли участь Гирич Даша, Годлевська Влада, команда учнів Комишуватського ліцею Рівнянської сільської ради Новоукраїнського району Кіровоградської області.

Станцією юних натуралістів комунального закладу «Торговицький ліцей імені Є.Ф. Маланюка», філія Новоархангельської селищної ради було організовано та проведено заходи:

- «День захисту дітей». Розважальна програма: конкурс малюнків на асфальті, квітова творча майстерня, аквагрим, майстер-клас зі стрічок.
- Малюємо за казками В.О. Сухомлинського. Читали та обговорювали твори, малювали ілюстрації до казок та оповідань автора.
- «З Україною в серці». Майстер клас виготовлення з паперу та природніх матеріалів українських символів.
- «Жовто-блакитне серце – ніколи не здається!». Захід присвячений до Дня державності. Ознайомилися з історією, пригадали державні та народні символи, створили патріотичний колаж.
- Челендж серед вихованців: «Спорт у моєму житті».

В літній період з 01.06 по 31.08.2023 в рамках обласної дитячої акції «Літо-2023: наближаємо Перемогу!» на базі Світловодської станції юних натуралістів було організовано літній табір. Дитячий колектив відпочиваючих складався з вихованців станції юннатів, які навчалися в гуртках протягом року.

За час літньої дитячої акції вихованці Світловодської станції юних натуралістів взяли активну участь у заходах, які були організовані Кіровоградським ОЦЕНТУМ. Крім цих заходів було проведено 66 заходів за планом роботи Станції юних натуралістів.

Цікаві заходи були заплановані та проведені педагогічними працівниками СЮН: рухливі ігри, екскурсії, трудові десанти, майстер-класи; виховні заходи

до Дня Конституції України, до Дня Державності України, до Дня державного прапора України «Жовто-блакитний стяг над Україною», до Дня Незалежності України «Моє ім'я – Україна!».

Цікаво проходили тематичні тижні, які організували керівники гуртків, а саме: «Квіти-окраса життя», «Моє майбутнє в мирній Україні», «З Україною в серці», «Весело навчаймось! Граймося! Розвиваймось!».

Також проводилися трудові десанти: «Чисте подвір'я», «Сьогодні ми доглянемо – а завтра зацвіте», «Допоможемо природі».

Всього в області оздоровлено 1855 вихованців, що становить 68% від загальної кількості юннатів, зокрема 619 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 9; дітей-переселенців — 35; дітей з інвалідністю – 6; дітей учасників ООС – 47; дітей учасників ліквідації наслідків на ЧАЕС – 2; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 68; талановитих та обдарованих дітей – 452.

Оздоровлено юннатів:

- в профільних таборах – 21;
- охоплено екскурсіями, походами – 180.

Львівська область

Робота із школярами у КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» не завершилась із закінченням навчального року. Під час літніх канікул педагоги Центру залучали до участі у масових заходах, виставках, майстер-класах, екскурсіях не тільки вихованців закладу, а й дітей, які ще не визначились із напрямом своїх інтересів та дітей внутрішньо переміщених осіб.

Впродовж літа для учнівської молоді міста та області, дітей внутрішньо переміщених осіб, гостей міста педагоги Центру проводили тематичні екскурсії постійно діючою еколого-освітньою виставкою «Планета ЗОО», на учнівську навчально-дослідну земельну ділянку та в теплицю-оранжерею. Під час екскурсій школярів ознайомили з представниками екзотичних та декоративних видів тварин і рослин, розповіли про особливості їх поведінки та життя. Всього впродовж літа наш Центр відвідало понад 400 дітей.

Вже традиційно літо у ЛОЦЕНТУМ розпочалось 1 червня з відзначення Міжнародного дня захисту дітей. Для вихованців закладу педагоги провели квест «Країна «Дивосвіт». Розгадуючи питання квесту, діти пройшли локації на території Центру: «Планета ЗОО», «Сад», «Ферма». Завершився квест на локації «Акваріум» переглядом відеофільму про морських жителів. Школярі були активними учасниками ігор на свіжому повітрі, поспілкувалися з тваринками контактного зоокуточка «Дружній до дітей», зробили світлини на згадку. Захід завершився частуванням солодощами та щасливими дитячими посмішками.

З 19 до 30 червня на базі КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ» для вихованців гуртків та дітей з числа внутрішньо переміщених осіб проведено літню профільну

школу «Дивосвіт». Різнобарвними та яскравими були дні для учасників школи. Кожен день школи відповідав певній тематиці та кольору. Школярі на заняттях переглядали екологічні відеофільми, дізнавалися про цікаві факти із життя тварин, рослин. Цікавою була бесіда на тему: «Увага! Змії!». Для учасників школи педагоги провели практичне заняття з визначення рослин, кущів, дерев на території ЛОЦЕНТУМ за допомогою програми Flora incognita.

Діти із захопленням брали участь у різноманітних майстер-класах: з фотомайстерності, виготовлення композицій з екомоху, виготовлення квітів із гофрованого паперу, з розпису яворівської забавки, з паперопластики (техніка оригамі), з аквагриму.

У STEM-лабораторії Центру керівники гуртків провели заняття «День літнього сонцестояння», спільно з дітьми визначали рівень шуму у приміщенні за допомогою шумоміру, використовуючи нітратомір провели дослідження овочів і фруктів на вміст нітратів.

В перервах між заняттями з дітьми педагоги проводили цікаві квести, ековікторини, рухливі ігри на свіжому повітрі, читали українські казки. Надзвичайно цікавою була гра «Вгадай українську пісню» (за емодзі): діти виконували пісню, яку відгадали.

Для слухачів літньої школи було проведено ряд заходів із національно-патріотичного виховання. Із задоволенням діти працювали в артмайстерні «Подарунок воїну», створювали колаж «Державні та народні символи». Педагоги ЛОЦЕНТУМ провели слухачам школи бесіду «Екологічні злочини воєнних подій в Україні в результаті російсько-української війни», заняття «Україна понад усе», присвячене рослинам-символам України, які ростуть на території ЛОЦЕНТУМ у дендропарку «Львівська Софіївка». Діти створили спільний колаж «Моє довкілля – мій безпечний простір».

З нагоди Дня Державного прапора і Дня Незалежності України в ЛОЦЕНТУМ відбувся флешмоб «Символи українського духу».

На позитивній ноті відбулося завершення школи - діти раділи, співали, брали участь в інтерактивних іграх. Учасники школи залишили свої побажання на карті «Дивосвіт». Приємним сюрпризом та нагородою для дітлахів стала подорож «Стрийський парк через вікно вагончика» дитячою залізницею «Вітерець». Море вражень діти забрали із собою до наступного літа.

Цікаво і насичено провели літні канікули вихованці гуртка «Юні екологи», що працює на базі Великомоствівського ЗЗСО I-III ступенів. Гуртківці працювали над темою: Дослідження рослинного світу місцевості шкільного подвір'я з використанням Google Lens. Під час виконання роботи навчилися аналізувати рослинний світ із використанням сервісу Google Lens, навчилися ідентифікувати рослини, навчилися використовувати ІТ для досліджень. Зібрану інформацію представили в проєктах, які виконували групами.

Педагоги разом з дітьми розглядали методику проєктної діяльності та працювали над проєктом "Екологічні знаки на упаковках товарів". Як підсумок своєї пошукової діяльності діти зробили висновки - щоб захистити себе від неякісної продукції, здатної зашкодити здоров'ю та навколишньому

середовищу, потрібно навчитися розпізнавати та розуміти правильність маркування!

Під час літніх канікул вихованці творчих учнівських об'єднань ЛОЦЕНТУМ були залучені до участі у Всеукраїнських зборах, фестивалях, форумах і здобули вагомі результати.

З 8 до 9 червня 2023 року вихованці гуртка «Юні екологи» при Сколівському ЗЗСО І-ІІІ ступенів № 2 імені Стефанії Вітрук представляли Львівщину серед команд ЗПО у фінальному етапі Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху «Зелена естафета». Команда КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ» здобула ІІІ місце.

У фінальному етапі Олімпіади випускного шкільного дослідництва, який проходив з 13 до 15 червня, вихованці ЛОЦЕНТУМ Дячишин Андріана, Купчак Анна нагороджені Дипломом ІІІ ступеня в номінації «Екологія та енергозбереження».

Протягом літніх канікул вихованці закладу брали активну участь у Всеукраїнських заходах, які проходили на базі табору Юннат.

З 13 до 15 червня проведений у дистанційному форматі Всеукраїнський зліт юних дослідників-природознавців. Вона Дарія, вихованка гуртка "Флористика та фітодизайн інтер'єру" з проектом «Вплив біодобрива, виготовленого в домашніх умовах на пророщування пшениці озимої», нагороджена дипломом ІІ ступеня.

У Всеукраїнському зльоті юних екологів, який проходив з 20 до 22 червня у дистанційному форматі Тарахомин Вікторія, вихованка гуртка «Юні охоронці природи» при Труханівському ЗЗСО Стрийського району, здобула І місце.

З 27 до 29 червня пройшов Всеукраїнський Фестиваль патріотичних дій, приурочений до Дня Конституції України. У рамках Фестивалу юні патріоти мали можливість прийняти участь у патріотичному челенджі «Люблю Україну». Команда вихованців ЛОЦЕНТУМ зайняла І місце за презентацію досягнень у сфері національно-патріотичної діяльності.

Педагоги **Стрийської міської станції юних натуралістів** під час літніх канікул для учнівської молоді міста та вихованців СЮН проводили пізнавальні екологічні екскурсії, різноманітні майстер-класи, забави, активний відпочинок на природі у парковій зоні станції.

Так у червні Стрийська міська станція юних натуралістів спільно з Стрийським Молодіжним центром, та за підтримки управління культури молоді та спорту провели таборування для дітей віком від 7 до 14 років. Еко – табір «Любов до Землі» проводиться вже другий рік поспіль. Цього року було близько 40 учасників, які протягом тижня змістовно проводили дозвілля. В програмі було багато цікавих розваг, зокрема майстер-класи, ігри, арт-терапія, танці, квести тощо. Серед аніматорів учасниці християнських спільнот Стрийщини та Стрийського Молодіжного центру. До організації долучився також Карітас Стрийської єпархії. Виховна робота в таборі була спрямована на створення в таборі відносин співпраці та співтворчості; виховання шанобливого ставлення до історії, культурної спадщини та природи рідного краю. Для

учасників таборування були проведені майстер – класи: «Травмотанка - Земна куля миру», «Майстер – клас з висаджування кімнатних рослин та догляду за ними», «Виготовлення оберегів». А ще цікаві квести, інтелектуально – пізнавальна гра «Птахи», диспути та вікторини на природничу тематику. Діти з різних куточків України мали чудову можливість не тільки весело і продуктивно відпочити, але стати більш екологічно свідомими. Організація літнього табору вкотре доводить, що змістовно, весело та цікаво можна провести час і без гаджетів.

1 червня на День захисту дітей Стрийська СЮН приєдналася до проведення майстер-класів, що відбулись в рамках проекту «Тихо», який реалізувала Платформа Ініціатив «Теплиця» за підтримки Європейського Союзу і Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). Захід організовано Молодіжним центром спільно з Управлінням культури, молоді та спорту Стрийської міської ради. Дякуючи нашим ЗСУ, які забезпечують мирне небо, створили дітям зі всієї України свято «Світ, відкритий для дитини» та за допомогою різноманітних майстер - класів допомогли дітям відчути себе трішки радісними та щасливими. Під час літніх канікул вихованці СЮН взяли активну участь у заходах національно-патріотичного та культурно-мистецького спрямування. Станція юних натуралістів виступила ініціатором та організатором конкурсу-презентації квіткових композицій «Непереможна квітуча Україна», в якому прийняли участь учні Стрийської ТГ та вихованці Станції юних натуралістів. Конкурс проходив в рамках благодійного фестивалю квітів «Цвіт магнолії» на Карпатському ярмарку «Стрий Органік Фест. Літо перемог 2023». Учасниками конкурсу стали 27 освітніх закладів.

Під час літніх канікул для дітей та дорослих ВПО були проведені майстерки по виготовленні флористичних листівок, виготовлення квітів з гофропаперу. З дітьми з «Простору щасливих дітей», які були частими гостями СЮН висаджували дерева та квіткові рослини.

Цікаво і змістовно провели літо вихованці **Червоноградського ЦЕНТМ.**

З 1 до 19 червня на базі ЦЕНТУМу в таборі «ЛІТО - ЦЕНТУМ - ГуртОК - 2023» розпочалася літня школа.

В таборі провели акцію «Пам'ятаймо наших героїв!», до якої були залучені діти, батьки яких загинули на війні, діти з багатодітних та малозабезпечених сімей та діти ВПО. Був проведений конкурс віршів: «Я мрію про мир в Україні»; диспут - «Мир моєму місту»; майстер-клас «Вільна країна - Україна», спільно з Будинком воїна провели захід «Я патріот своєї країни!».

Під час табору педагоги разом з дітьми проводили збір лікарської сировини, яку передали для воїнів, організували акцію «Здай макулатуру - збережи дерево». Здано було 250 кілограмів макулатури. Вилучені кошти передали нашим воїнам.

Ми створюємо наше майбутнє уже сьогодні. Саме тому під час кожного заходу звучали гасла: «Стоп війна!», «А що зробив ти?», «Усе в твоїх руках!», «Стоп булінг», «З любов'ю та охороною до свого міста».

Гарні результати показали вихованці табору “ЛІТО - ЦЕНТУМ - ГуртОК - 2023” у конкурсі “Кожний має свій ЕКО - талант”.

За час перебування в оздоровчому таборі провели одноденний похід вздовж річки Західний Буг, разом із наметами та смачним кулінарним обідом, провели фенологічні спостереження біля річки Солокія, яка впадає в річку Західний Буг, зібрали цікавий набір лікарської сировини, заготували гербарій.

Провели майстер-клас для дітей з обмеженими можливостями, громадської організації "Ніка", як підготуватися до туристичного походу.

З нагоди Дня охорони довкілля учасники табору завітали в гірничо-економічний коледж м.Червонограда, де разом із студентами коледжу та викладачами провели акцію «Дбай про своє місто!» та уквітчали клумбу на території коледжу.

На заняттях літньої школи розглядалися питання: «Гострі екологічні проблеми в Україні», «Червоноград місто майбутнього», дискусія «Чи варто заслуховувати питання про перейменування назви міста в військовий час?», «Чим можеш допомогти військовим?», «Пам'ятай – що волонтер це частина армії!», «Допоможи людині похилого віку!».

Як і щороку, влітку 2023 року колектив **Львівського міського дитячого еколого-натуралістичного центру** проводив активну роботу з оздоровлення школярів Львівської МТГ та дітей з інших регіонів України, дітей ВПО. Ця робота проводилась протягом двох місяців - в червні та липні.

В червні, на території закладу було проведено профільний екологічний табір з денним перебуванням для 27 учнів шкіл міста. Для учасників була реалізована насичена навчальна програма, яка знайомила їх з сучасними професіями, важливими для функціонування міської інфраструктури.

Окрім того, на території НПП «Сколівські Бескиди» було проведено три профільні зміни екологічної навчально-оздоровчої експедиції, кожна з яких мала інше екоосвітнє спрямування. Перша зміна – «Місто майстрів», зосереджена на набутті учнями різноманітних практичних навичок через участь у цікавих майстер-класах. Друга зміна – «Знавці лікарських рослин», зосереджена на вивченні та практичному застосуванні лікарських рослин фауни Карпат. Третя зміна – «В здоровому тілі - здоровий дух», зосереджена на вивченні основ здорового харчування, здорового та активного способу життя.

На території закладу протягом літніх канікул проводились також тематичні екскурсії для учнів міста Львова, які відвідували прищільні табори з денним перебуванням.

Загалом впродовж літа діти були залучені до практичної природоохоронної роботи, проводили заняття у природі, виконували різноманітні екологічні завдання. Всі ці заходи сприяли духовному, фізичному та емоційному оздоровленню вихованців, дали можливість формувати у дітей екологічний світогляд і розвивати навички екопозитивної поведінки у довкіллі.

Всього в області оздоровлено 820 вихованців, що становить 29% від загальної кількості юннатів, зокрема 262 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 5; дітей-переселенців – 45; дітей, позбавлених батьківського піклування – 7; дітей з інвалідністю – 1; дітей учасників ООС – 47; дітей з

багатодітних та малозабезпечених сімей – 53; дітей з групи ризику, девіантної поведінки – 14; талановитих та обдарованих дітей – 90.

Оздоровлено юннатів:

- в таборах денного перебування – 593;
- в профільних таборах – 284;
- охоплено екскурсіями, походами – 2137.

Одеська область

Протягом літнього періоду 2023 року в умовах воєнного стану у закладах позашкільної освіти Одеської області, що мають еколого – натуралістичних напрям роботи на оздоровлені було **6750** дітей.

Під час оздоровчого періоду для дітей були організовані різноманітні заходи за еколого – натуралістичним напрямом роботи такі як:

- майстер-класи;
- ігри;
- естафети;
- екологічні екскурсії;
- заняття у Зелених класах;
- квести;
- контактування з тваринами у «Живих куточках»;
- консультації з психологом.

На протязі літнього періоду педагоги **КЗПО «Одеський ЕНЦ «Афаліна»** підготували і провели для вихованців гуртків закладу масовий захід – розважально-ігрову програму «Хай сонцю і квітам всміхаються діти», присвячену святкуванню Міжнародного дня захисту дітей. Діти взяли участь в інтелектуальних, творчих, розважальних конкурсах та спортивних естафетах. Приємним бонусом стали виготовлені аплікації «Дельфін» із розфарбованої різнокольорової тирси, які діти забрали на згадку про свято.

На базі КЗПО «Одеський ЕНЦ «Афаліна» працював Літній майданчик «Екологічна карусель». Очні заняття змішаної форми дали змогу вихованцям зануритися в атмосферу дитячого безтурботного літа, познайомитися між собою та з напрямками роботи в інших гуртках. Робота з психологом допомогла в ігровій формі відпрацювати вправи комунікації та соціалізації, зняти емоційну напругу.

В гуртку зоологічного напрямку діти опанували навички спостережень та спілкування з тваринами зоокуточка. Також, вони займалися прикладними видами творчості. Діти змогли відволіктися від проблем воєнного часу, від складнощів навчання в школі та набратися сил, здоров'я, позитивних вражень.

Протягом літніх канікул в закладах освіти **Вилківської міської ради 2023** року тривала оздоровча кампанія.

На базі закладів освіти функціонували 6 пришкільних таборів:

- "Задунайська Січ" (ОЗО "Вилківський ЗЗСО №1"),

- "Рибалочка" (Вилківський ЗЗСО №2),
- "Дивограй" (Десантненський ЗЗСО),
- "Чайка" (Мирнівський ЗЗСО),
- "Морячки" (Приморський ЗЗСО),
- "Дружба" (Новомиколаївський ЗЗСО).

Функціонували літні мовні табори на базі ОЗО "Вилківський ЗЗСО №1", Вилківського ЗЗСО №2, Приморського ЗЗСО, Новомиколаївського ЗЗСО.

В пришкільних таборах було організовано різноманітну дозвілєву діяльність дітей: проведено квест «Ключі від табору «Дивограй», екскурсію до сільської бібліотеки, бібліотечну годину «Подорож сторінками книг», фестиваль талантів «Я умію.....». Кожен день в таборах був тематичний.

Організовано конкурсну програму «Розсміши коміка», флеш-моб «Квітуй, Україно, веселковими барвами!», вікторини: «Чарівні слова», «У дружбі жити – не сумувати», «Символи, обереги, традиції мого народу «З Україною в серці!», «З якої це казки?»; турнір ввічливих між загонами, проведено різноманітні конкурси: малюнків долоньками, «Загадаю загадочку, та й посію на грядочку!», віршів, частівок, оповідань про все на світі та про життя в таборі, малюнків на асфальті.

Вихованці виготовили плакат «Малювання літнього букету», створили виставку композицій з бантиків та галстуків, створювали малюнки за допомогою цифр, демонстрували свої таланти «Моє хобі: хто, що вміє», розв'язували головоломки із сірників, взяли участь в аукціоні фантастичних речей.

Для учнів проведено майстер-клас з виготовлення бантиків та галстуків з різних матеріалів, організовано музичний калейдоскоп «Хто кого переспіває!», гру «Караоке на подвір'ї». Значну увагу приділено спорту: проводились спортивні змагання, малі олімпійські ігри, рухливі ігри. Проведено свято до Дня Захисту дітей.

На період літнього оздоровлення педагоги в літньому таборі відпочинку «Дружба» при КЗ «Центр дитячої творчості» Балтської міської ради планували роботу з дітьми за різностороннім щоденним планом роботи табору. Проводились цікаві та пізнавальні екскурсії на природі, майстер-класи з флористики та фітодизайну, декоративно-ужиткового мистецтва, спортивні змагання, екологічні вікторини та дидактичні ігри. Юні натуралісти з завзяттям та цікавістю доглядали, харчували та спостерігали за мешканцями живого куточку.

Педагоги центру допомагали відволіктися від страшних подій, які наші маленькі українці переживають. Діти переселенці, в період роботи табору, із захопленням відвідали пожежно-рятувальну частину. Кожна дитина отримала змогу здійснити свою маленьку мрію - відчути себе супергероєм, примірявши спецодяг та посидівши за кермом пожежного автомобіля. Із задоволенням та цікавістю відвідали спортивний комплекс «Балта», краєзнавчий музей, кінотеатр та інші цікаві місця нашого міста.

Протягом літніх канікул педагоги КЗ «Березівський міський ЦДЮТ» Березівської міської ради проводили для вихованців різноманітні заходи:

- конкурси малюнків «Квітни, Україно!», «Барви українського віночка»,
- конкурс загадок і легенд про квіти «Віночок з літніх квіточок»,
- гра-подорож «Квітковий дивосвіт»,
- вікторини на тему: «Природа в казках», «Найбільші та найменші тварини світу», «Розумники та розумниці»,
- засідання фітобару «Калинка» на тему «Квіткова аптека», під час якого вихованці вчилися готувати вітамінні чаї,
- екскурсії в міський парк «Про дива та таємниці природи-чарівниці», «Твій рідний край», «Ентомофауна міського парку», на луки з метою збору лікарської сировини для цілющих чаїв «Збирай рослини літом, щоб взимку не хворіти».

Проведено засідання кінолекторію «Знай, люби, бережи» на тему «Барвисті крила», під час якого вихованці ознайомилися з розмаїттям метеликів, їх значенням в природі та житті людини.

Відбувся цикл подорожей до «Фруктового царства». Вихованці мали змогу ознайомитися з місцевими та екзотичними фруктами, посмакувати ними. Діти відгадували загадки, відповідали на питання вікторини, переглянули вистави лялькового театру «Лісовичок».

До Всесвітнього дня океанів відбулося заняття «Подорож в країну Океанію», на якому діти переглянули презентацію «Мешканці морів та океанів» та відеофільми. Вихованці ознайомилися з колекцією морських мешканців, відповідали на питання вікторини «Що ти знаєш про морських жителів?», відгадували загадки, грали в настільні та рухливі ігри.

Переможці міських, обласних та Всеукраїнських конкурсів були нагороджені Сертифікатами на отримання Премії міського голови «Таланти Березівщини» та мали чудову можливість відвідати м. Южне. Вихованці оздоровилися в спортивно-оздоровчому комплексі «Олімп», відвідали парки та ознайомилися з пам'ятками міста.

Метою і основною роботою гуртків **Комунального закладу позашкільної освіти Ізмаїльської міської ради «Станція юних натуралістів»** є формування і розуміння взаємозв'язку природи з навколишнім середовищем. Педагоги закладу в літній період 2023 року керувались такими принципами:

- Єдність виховної та оздоровчої роботи, розвиток патріотичного виховання, національних традицій;
- Врахування інтересів, вікових особливостей вихованців;
- Створення сприятливих умов для зміцнення здоров'я і організації дозвілля під час літніх канікул;

- Розвиток інтересу до нових знань еколого - натуралістичного напрямку;
- Виховання культури поведінки;
- Прищеплення навичок спілкування і толерантності.

Вихованці СЮН взяли участь у святковому заході до Дня захисту дітей», виступили з програмою - звітом «Робота юннатів для Перемоги» до «Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища. Відвідали музей Придунав'я, де долучилися до екскурсії, дізнавшись багато цікавого про історію та культуру Придунав'я, подивились вистави зразкового театру «Сонячний промінчик», «Попелюшка», «Запорожець за Дунаєм», «Кайдашева Сім'я», відвідували місцеві басейни Ізмаїлу.

29 червня проводився День Дунаю. Почався з лекції, де діти дізналися про річку Дунай, її протікання через країни та її важливість. Після цього провели розповідь про рослин і тварин, що населяють береги річки, а також влаштували вікторину "Ми знаємо наш край", щоб перевірити знання дітей. Надалі, діти долучилися до конкурсу малюнків, де вони відобразили своє уявлення про річку та її жителів.

На одно із занять до нас на станцію завітали представники поліції, які розповіли дітям про дорожні правила. Ця інформація виявилась дуже корисною, адже діти вчилися важливим аспектам безпеки на дорозі.

Протягом літніх канікул з вихованцями на території станції були проведені наступні заходи;

- Квест «Вивчаємо тваринний та рослинний світ»;
- Спортивні змагання «Веселі старти»;
- Проводили спостереження за адаптацією папуг у відкритому вольєрі;
- Прослухали інформацію про анімалотерапію;
- Провели вікторину до Дня Конституції України;
- Взяли участь у творчому конкурсі «Намалюй улюблені квіти»
- Трудова акція «Допоможемо ЗСУ» участь у плетінні маскувальних сіток.
- Екскурсії до місцевого скверу з метою ознайомлення з видовим складом рослин.
- Годування тварин, птахів «живого куточку»
- Догляд за кімнатними рослинами;
- Трудові десанти по прибиранню прилеглої території СЮН.

Працівниками еколого-натуралістичного відділу **Центру дитячої та юнацької творчості Куяльницької сільської ради Подільського району** у літній період була організована робота щодо залучення дітей до світу прекрасного, сприяння розвитку у них художньо-творчих здібностей, художнього смаку, образного мислення, винахідливості та фантазії.

Вихованці охоплювалися гуртковою роботою екологічного та творчого напрямків. Плідно працювали гуртки: «Виготовлення сувенірів», «Юні флористи», «Дикоротивно - ужиткове мистецтво», «Ляльковий театр», «Дитячий театр», «Флористика та живопис».

Керівники гуртків провели заходи, які сприяють фізичному, творчому, духовному та інтелектуальному розвитку дітей:

- свято «День захисту дітей»;
- ігри та конкурси на свіжому повітрі;
- спортивні ігри та змагання «Українці – сильна нація»;
- театралізоване дійство «Літо – це кльово!»;
- казка-заняття «Королева емоцій»;
- «Свято українського віночка»;
- Вікторини «Я у світі казки».

У зв'язку з продовженням у країні воєнного стану протягом літнього періоду 2023 року у КЗПО «ОДЕСЬКИЙ ЦДЮТ «ПРОМІНЬ» Хаджибейського району м. Одеси робота з дітьми проводилась асинхронно.

Діти приймали участь у заходах та роботі гуртків центру он-лайн.

До Всесвітнього дня навколишнього середовища були проведені такі заходи:

- свято «Наш дім – Планета Земля» он-лайн;
- Ознайомлення з видовим складом тварин, рослин Одещини он-лайн;
- круглий стіл «Унікальність Чорного моря» он-лайн.

Протягом червня на базі ЕНВ були проведені он-лайн-екскурсії по куточку живої природи центру. При підведенні підсумків он-лайн - конкурсу «Мій улюбленець» діти проводили презентації своїх домашніх улюбленців.

На онлайн святі «Івана Купала» вихованці ознайомились з українськими обрядами свята Івана Купала: плетіння вінків, спів пісень.

На онлайн виставці «Чарівні прикраси літа». Діти виготовляли поробки із природних матеріалів.

В очному форматі були проведені заходи приурочені до Дня незалежності України, де діти брали участь у майстер-класах по виготовленню поробок, малюванню та арт-розписі мапи України.

З причин воєнного стану та відсутності захисних споруд в оздоровчих закладах, традиційне літнє оздоровлення дітей Саф'янівської громади не відбувалось. Працювали 5 гуртків еколого - натуралістичного напрямку ЦДЮТ Саф'янівської сільської ради. З них всі були охоплені віртуальними екскурсіями, екскурсіями в природу, експедиціями. Влітку 2023 року в школах громади працювали мовні табори та клуби за інтересами.

До Дня захисту дітей еколого-натуралістичний підрозділ **Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання** провів навчально-розважальний квест «Юннатівські перегони». Змагались 8 команд, які відвідували станції де виконували різноманітні завдання. За результатами квесту діти отримали сувеніри, а найактивніші гуртківці за підсумками навчального року були нагороджені грамотами Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання.

Протягом червня, спільно з Одеською обласною організацією «Червоний хрест», втілювався у життя проєкт «Психосоціальна підтримка з елементами творчості для дітей». Для гуртківців були проведені заняття з релаксації, арт-терапії та виготовлення поробок власними руками.

Влітку працювали гуртки еколого-натуралістичного напрямку: «Художники-натуралісти-керамісти», «Тварини живого куточка», «Гошечкові рослини», «Природа скрізь призму англійської мови», «Екологічний театр», «Екологічний буквар «Веселка», «Юні акваріумісти».

28 червня 2023 року, за підтримки голови Одеської обласної ради, відбулося справжнє свято, присвячене Дню Конституції України. У дивовижному куточку міста Одеси, для жителів міста та Одеської області було влаштовано безліч цікавих та корисних активностей.

Педагогічний колектив еколого-натуралістичного підрозділу Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання разом з представниками Донецького обласного еколого-натуралістичного центру теж долучився до організації заходу. Понад 150 дітей міста та області взяли участь у Квесті «Все буде Україна!», приєдналися до майстер-класів з виготовлення ляльок-мотанок та сувенірної продукції в техніці оригамі, Програма Квесту налічувала 12 локацій, на яких учасники, виконуючи не складні завдання дізнавалися цікавих фактів з історії України, народних, рослинних, тваринних традицій які відрізняють нашу країну від будь-яких інших країн світу. Роблять її унікальною. Мали змогу відчувати себе у ролі справжніх мандрівників Україною, «примірявши на себе» складнощі переправи через імітовану річку, печери, прірви та, навіть, розкласти палатку. По завершенню квеста учасники отримали патріотичні сувеніри та Конституцію України.

28 липня педагоги Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання взяли участь у святкуванні Дня Української Державності на території Будинку представництв Одеської обласної ради. Свято зібрало разом представників різних поколінь. Програма була сповнена різноманітних розваг та конкурсів: квести, майстер-класи та виставки. Гостей привітали українські творчі колективи.

У КЗ «Татарбунарський будинок дитячої та юнацької творчості» Татарбунарської міської ради протягом літнього періоду в закладі було організовано:

- Творчий табір «Покоління незламних» в якому перебувало 35 вихованців початкової школи. Для мешканців табору були організовані різноманітні заходи, майстер класи, подорожі, ігри на свіжому повітрі, екскурсії, квест, пленер, заняття з пісочної анімації, віртуальна гастрономічна подорож Україною .

- Екологічний квест «Світ у твоїх руках»;
- Майстер-клас «Кульбабка з фоамірану»
- Кулінарний майстер-клас «Борщ – одна з найпопулярніших страв»
- Заняття з пісочної анімації «Єдине бажання для всіх»
- Історія та побут Татарбунарщини. (Екскурсія до краєзнавчого музею).
- Мій рідний край, моя земля. (Пленер)
- Літній екологічний наметовий табір-експедиція «Дослідник».

Робота табору проходила з 19.06 – 23.06.23. Щоденно, протягом п'яти днів вихованці табору здійснювали радіальні виходи. Під час проведення екскурсій учасники знайомились з представниками місцевої флори, збирали гербарій, спостерігали за тваринами та птахами, віднаходили сліди їх життєдіяльності, вслухались у звуки природи.

В таборі щодня проводилась змістовна програма, яка включала в себе: в'язання туристичних вузлів, визначення типів наметів та їх установка, ватру «В колі друзів», змагання «Пластун», операцію «Захист» навчання з надання домедичної допомоги, транспортування і евакуація потерпілого, змагання «Смуга перешкод», квест «Козацьким шляхом».

За літній період у **Болградській** територіальній громаді з 07 червня по 21 червня 2023 року організовано роботу 7 таборів з денним перебуванням дітей на базі ЗЗСО. Всього відпочинком за кошти місцевого бюджету охоплено 551 дитини. Забезпечено дворазове харчування. У таборах проведено тематичні дні: Дні здоров'я, Дні України, Дні талантів, Дні природи, Дні безпеки, Дні захисту дітей, Дні іноземних мов, Дні ГО, Дні спорту.

У **Центрі позашкільної освіти м. Чорноморськ** успішно протягом року реалізується проект «Зелений клас», метою якого є формування екологічного світогляду дітей що проживають в урбаністичному середовищі. Основною ідеєю є знаходження та опробування найбільш оптимальних форматів екологічної освіти.

Влітку в «Зеленому класі» була організована для вихованців гуртків літня практика з елементами STEM – освіти. Творчий колектив еколого-натуралістичного напрямку розробив цікаву програму для дітей, яка проходила під гаслом “Світ дитини - це насамперед - природа”. До програми літньої практики увійшли:

- Дослідження природних стихій : води, повітря, землі, вогню;
- Експерименти;
- Практичні роботи з ботаніки, зоології, хімії, фізики;

- STEAM – проєкти: створення мультфільмів «З життя комах», «Future Now», діючої моделі ШКТ людини;
- Відпрацювання польових методик: «Визначення рослин», «Вегетаційні дослідження за розвитком рослин», «Візуальні дослідження за поведінкою птахів», «Вивчення властивостей глини»
- Екотворчість ;
- Екологічні ігри, квести, естафети, конкурси , зустрічі.

У дослідно-експериментальному блоці значна частина була присвячена природним стихіям. Діти проводили досліди, експерименти з різними речовинами, вивчали їх фізичні та хімічні властивості, працювали з рослинами, ґрунтами. Ще одним дослідним майданчиком був Музей живої природи, де юннати відпрацювали методику догляду за різними видами тварин. Також були проведені практичні заняття з орнітології, ботаніки, зоології, ґрунтознавства, тощо. Проводились експерименти з хімії та фізики. Значну увагу було приділено STEAM напрямку. Діти змогли наочно переконатися, як можна поєднувати теоретичні знання з природничих дисциплін та використовувати їх на практиці. За літній період були реалізовані захопливі STEAM- проєкти, під час роботи над якими юннати застосували знання з точних наук, проявили творчість і кмітливість. Так в рамках Європейського тижня сталої енергії Чорноморської громади, який проводився з 20 – 22 червня 2023 р., юні екологи створили тематичний мультфільм «Майбутнє зараз», де юннати самі проводили зйомку, підбір музики та монтаж.

Творчо-розважальний блок був насичений заходами, які давали можливість дітям розкрити свій потенціал. Це опанування такими видами мистецтва, як монотипія, кляксографія, аквагрим. Також були організовані спортивні змагання, квести, вікторини, екологічні ігри та зустрічі з зоозахисниками, кінологами міста.

Всього в області оздоровлено 2198 вихованців, що становить 32,6% від загальної кількості юннатів, зокрема 1101 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 15; дітей-переселенців — 66; дітей, позбавлених батьківського піклування – 8; дітей з інвалідністю – 11; дітей учасників ООС – 44; дітей учасників ліквідації наслідків на ЧАЕС – 2; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 489; дітей з групи ризику, девіантної поведінки – 1; талановитих та обдарованих дітей – 465.

Оздоровлено юннатів:

- в стаціонарних дитячих оздоровчих закладах – 2;
- в таборах денного перебування – 618;
- в профільних таборах – 78;
- в таборах праці і відпочинку — 80;
- охоплено екскурсіями, походами – 1701.

Полтавська область

Відповідно до листа Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді від 14.06.2023 № 135 „Про інформаційні дані щодо проведення літніх відпочинково-оздоровчих, експедиційних кампаній дітей та учнівської молоді в системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю за 2023 рік” інформуємо, що у Полтавській області протягом літніх місяців в системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю були організовані та проведені заходи для забезпечення змістовного дозвілля, задоволення інтересів і духовних запитів відповідно до індивідуальних потреб дітей, створення належних умов для освітньої, культурно-виховної, фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи з дітьми під час літніх канікул.

Взагалі закладами позашкільної освіти області еколого-натуралістичного спрямування заходами було охоплено 2003 юннати. У тому числі 306 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 1; дітей з інвалідністю – 4; дітей позбавлених батьківського піклування – 20; дітей учасників АТО – 11, дітей учасників ліквідації наслідків на ЧАЕС – 1, з багатодітних і малозабезпечених сімей – 21; з групи ризику – 5; талановитих та обдарованих – 162, дітей ВПО - 101

За оздоровчий період в області проведено 71 екскурсію в природу. Загалом було охоплено 798 дітей.

Юннати брали участь у різних екологічних акціях, експедиціях, конкурсах, доглядали за тваринами в куточках живої природи, працювали на навчально-дослідних земельних ділянках, вели спостереження, дослідження, заготовляли лікарську сировину.

Протягом оздоровчого періоду були використані різні форми оздоровчо-пізнавальних заходів.

Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

З 19 до 30 червня розпочала свою роботу **обласна науково-дослідницька експедиція**, яка започаткована Полтавським обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді і проходить щорічно.

Цього року експедиція проходила онлайн і відбулася під гаслом „Досліджуємо природу разом”. До роботи долучилось 32 юних науковці Полтавщини, які цікавляться дослідженнями в природі. Протягом двох тижнів юні натуралісти вивчали природні угруповання та знайомились із тваринним світом Полтавщини під керівництвом науковця екоцентру Ірини Беседіної.

У Центрі успішно діє **пізнавально-дослідницький хаб „Ecoschool”**. Протягом літніх місяців на базі Центру постійно проводились екскурсії для школярів міста, внутрішньо перемішених осіб та усіх бажаючих. Так на базі Центру було проведено 24 екскурсії, якими охоплено 526 учасників. Педагогічні працівники центру проводять різнопланові майстер-класи для усіх бажаючих. Заняття проводяться за попереднім записом, цілком безкоштовно для учасників. Відвідувачам пропонують майстер-класи „Хімія їжі”, реактив-шоу „Експеримент”, арома-терапію (виготовлення екоіграшки), арт-терапію

„Малювання кавою”, анімалотерапія: „Лазня для равликів”, „Веселі хом’ячки”, „Прогулянки з Лео”. Протягом літніх місяців було проведено 16 майстер класів, якими охоплено 241 особа (серед них 62 – внутрішньо переміщені особи)

У рамках *міського пікніку*, організованого Полтавським міським будинком культури *до Дня матері*, для дітей та батьків педагогічними працівниками Центру були проведені різноманітні майстер-класи (арт-терапія, виготовлення ляльки-травниці, досліди з їжею, реактив-шоу "Експеримент" та інші). Усі охочі могли познайомитись із незвичними комахами (мадагаскарські таргани, палочники) та поспілкуватися із різними тваринами (поні, хом'яки, птахи).

„Найкраще – дітям!” – саме під таким гаслом працівниками закладу було проведено свято з нагоди *Міжнародного дня захисту дітей*.

Педагоги підготували для дітей цікаві та пізнавальні майстер-класи, а саме: «Хімія їжі» (перевірка популярних та смачних продуктів харчування на вміст шкідливих речовин), виготовлення екологічного оберегу – ляльки-травниці, арт-терапія (малювання кавою), контактна зоотерапія (спілкування із кроликами, хом’ячками, морськими свинками, поні).

Для усіх відвідувачів були проведені екскурсії територією центру та навчальними кабінетами, де діти з батьками та гості ознайомилися із рослинним та тваринним світом закладу. Загалом до активностей долучилось понад 150 осіб.

Родзинкою свята стали руханки для дітей – маленькі гості з радістю долучалися до запальних танців під музику.

Колектив та вихованці Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді з *27 по 29 червня 2023 року* вже вкотре стали учасниками *Всеукраїнського фестивалю патріотичних дій*.

Захід організовано Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді та приурочений до Дня Конституції України.

У рамках фестивалю командою Центру було проведено презентацію досягнень у них екологів Полтавщини у сфері національно-патріотичного виховання.

08 серпня на території Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді була проведена *екологічна акція „Разом за чисте довкілля. Сортуємо! Зберігаємо! Відновлюємо!”*.

Мета заходу – покращення сортування відходів у закладах освіти. Комплекти баків для роздільного збору сміття були закуплені за кошти Програм розвитку Організації Об’єднаних Націй та передані у заклади освіти обласного підпорядкування. Під час заходу діти та запрошені гості змогли дізнатися про важливість сортування сміття як удома, так і в закладах освіти; перевірили свої екологічні знання з роздільного збору відходів під час екологічних ігор; долучилися до майстер-класів з виготовлення декоративних квітів із вторсировини, екологічного оберегу – ляльки-травниці; переглянули виставку декоративних робіт із вторсировини, виготовлених вихованцями ПОЕНУЦМ на заняттях гуртків. Загалом до заходу долучилось понад 200 осіб.

На базі дитячого закладу оздоровлення та відпочинку „Обласний дитячо-юнацький оздоровчий табір „Еколог”, який є структурним підрозділом Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, проживають 70 внутрішньо переміщених осіб, серед яких 17 – діти. Протягом усього періоду для дітей організовують заходи та долучають до різноманітних

акцій, щоб діти могли повноцінно проводити своє дозвілля. Педагогічні працівники Опішнянського будинку дитячої та юнацької творчості на постійній основі два рази на тиждень проводять із дітьми гурткові заняття, майстер-класи, ігрові програми. Постійними гостями з майстер-класами та різноманітними тренінгами у таборі є громадські організації „Право на захист” та „Проліски”.

Центр позашкільної освіти Миргородської міської ради

Станом на 01.06.2023 року у гуртках еколого-натуралістичного напрямку Центру позашкільної освіти нараховувалося 240 вихованців.

До дня захисту дітей для вихованців Центру позашкільної освіти Миргородської міської ради було організоване цікаве дозвілля на природі, яке включало квест, катання на байдарках, орієнтування, катання на велосипедах, смачну кашу.

З метою оздоровлення дітей у м. Миргород в усіх школах працювали пришкільні табори з 01.06.2023 по 20.06.2023 року.

Працівники організували конкурсно-ігрову програму „Ловись, рибко!”, розважально-пізнавальну гру „Мисливці”, майстер-класи „Виготовлення макетів польових квітів”, „Виготовлення патріотичної квітки в техніці оригамі”, провели цікаві досліди „Корисна і некорисна їжа”.

По закінченню роботи пришкільних таборів для вихованців були організовані екскурсії територією закладу, екскурсії в природу, практична робота на навчально-дослідних ділянках, дослідницька робота та робота по завданнях різних природоохоронних акцій та конкурсів.

Лубенський центр дитячої та юнацької творчості учнівської молоді

Табір відпочинку з денним перебуванням «Веселка» при ЛЦДТУМ працював з 05.06.2023 по 22.06.2023 року (14 робочих днів). Всього в таборі відпочило 20 дітей, з них: дітей пільгових категорій – 1, дитина ВПО – 1.

Відпочинок у таборі був насичений подіями, екскурсіями, творчою діяльністю та спортивними розвагами. Проведено екскурсії: на швейну фабрику, ПП „Лубенський хлібозавод”, до Лубенського районного управління Головного управління ДСНС України у Полтавській області, ПП „Лубнимаш”, до Лубенського лісотехнічного фахового коледжу, Лубенського краєзнавчого музею імені Гната Яковича Стеллецького, на метеостанцію міста Лубни.

Відвідали музей відокремленого структурного підрозділу „Лубенський фінансово – економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету”, Лубенську галерею мистецтв, де 16 червня 2023 року відкрилась персональна виставка „ПОГЛЯД” члена НСХУ – Володимира Пашкевича.

Центральна бібліотека для дорослих ім. Леонтовича провела яскравий захід для юних читачів „Книжковий серпантин „Хай буде літо книгою зігріте!”, на який були запрошені й діти табору „Веселка”.

Діти були учасниками патріотичного флешмобу, патріотичної гри „Ігри патріотів”, майстер-класів з виготовлення патріотичної об’ємної аплікації, чудової паперової вазочки, чашечки для кави, із малювання на спилі дерева; валеологічного серпантину „На обрії – Здоров'я”, який проходив в Лубенській міській бібліотеці для дітей, заходу „Ланцюжок дружби”, гри в справжньому ляльковому театрі:

була розіграна казка „Колобок”, конкурсі малюнків на асфальті „Дерево толерантності”, конкурсі малюнків „Ми за мир!”, гри-вікторині „Історичні споруди мого міста”.

Комунальний заклад „Карлівський міський центр позашкільної освіти” Карлівської міської ради

Під час літніх канікул творчий колектив Карлівського міського центру позашкільної освіти провів ряд масових заходів для дітей міста різних вікових категорій:

- розважальна програма до Міжнародного дня захисту дітей „Дитячі мрії країна – чудова і чарівна” (ігри, змагання, майстер-класи, флешмоб, аквагрим);
- конкурс „Міс Карлівчаночка – 2023”;
- квест-гра до Дня Конституції „Я люблю свою країну”;
- свято для вихованців – переможців міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних творчих конкурсів “Сузір’я талантів”.

Всього в області оздоровлено 864 вихованців, що становить 39% від загальної кількості юннатів, зокрема 306 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 1; дітей-переселенців — 101; дітей з інвалідністю – 4; дітей учасників ООС – 11; дітей учасників ліквідації наслідків на ЧАЕС – 1; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 21; дітей з групи ризику, девіантної поведінки – 5; талановитих та обдарованих дітей – 162.

Оздоровлено юннатів:

- в таборах денного перебування – 53;
- охоплено екскурсіями, походами – 798.

Рівненська область

В умовах військового стану проведення відпочинково-оздоровчих експедиційних кампаній дітей та учнівської молоді в системі позашкільної освіти, на жаль, не здійснювалося масштабно. Деякі заплановані заходи вдалось провести.

З метою повноцінного навчання і відпочинку учнівської молоді, розвитку їх творчих здібностей, удосконалення умінь і навичок з певних профілів діяльності, проведення природоохоронної та краєзнавчої роботи педагогічним колективом комунального закладу «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради з 01 травня по 28 червня 2023 року проведено навчально-пізнавальну екскурсійну програму «Світ дивовижної природи».

У програмі взяли участь більше 1300 учнів закладів загальної середньої та позашкільної освіти міста Рівного та Рівненської області, внутрішньо переселені особи. В рамках заходу проведено і майстер-класи: «Сувенірна майстерня», «Мистецтво орігамі», «Флористика».

Учні мандрували екологічною стежкою, дізнались багато цікавої інформації про тваринний світ різних континентів у живому куточку, ознайомились із предметами старовини та традиціями українців у світлиці «Берегиня», дізнались про особливості вирощування рослин у овочевій та квітковій теплицях, на навчально-дослідній земельній ділянці, відвідали куточок екзотичних рослин, дендропарк, сад пахощів, колекційну ділянку лікарських рослин, милувались колекцією однорічників та багаторічників, які прикрашають територію Станції. Відвідувачі спостерігали за бджолами на пасіці, дізнались про особливості професії пасічника. Захоплюючим моментом були еко-пікніки в зеленій зоні Станції. На завершення міні-подорожі діти мали змогу випустити в небо білих голубів - символ миру, віри та духовної чистоти.

З метою екологічного виховання учнів у літній період, дбайливого ставлення до природи, оздоровлення юннатів в екологічно чистій місцевості 03-06 липня вихованці гуртків «Юні зоологи», під керівництвом МОМОТЮК Марії здійснили екологічний похід територією Рівненщини і Тернопільщини. Юні природолюби базувалися в наметовому таборі поблизу джерела Святої Анни с. Онишківці Дубенського району. Юннати вивчали тваринний та рослинний світ лісостепової зони, відвідали місто Кременець, науково-дослідну установу Ботанічний сад, пам'ятку садово-паркового мистецтва, здійснили сходження на Замкову гору (Бону) – одну з головних туристичних об'єктів міста, побували у Почаївській Лаврі – одній з головних центрів християнської віри на Україні. Діти отримали практичні навички перебування в природному середовищі, проводили екологічні ігри, спортивні змагання. В рамках походу діти загартувувались оздоровчими купаннями в джерелі, заготовляли лікарську сировину, вивчали рослинний та тваринний світ, ставили екологічні сценки.

З метою оздоровлення та підвищення екологічної свідомості учнівської молоді, покращення психоемоційного стану вихованців й поглиблення знань про природу рідного краю, саморозвитку та спілкування на лоні природи, проведення заходів неформальної освіти з ініціативи вихованців-активістів гуртка «Дитячий екологічний рух» та ШЕХТЕР Лілії, завідувача організаційно-масового відділу з 20 по 23 червня 2023 проведено заходи в навчально-пізнавальному реабілітаційно-оздоровчому еко-кемпінгу «Енергія життя» в якому взяли участь 34 дитини з м. Рівне, Шпанівської, Здолбунівської, Городоцької громад, в тому числі і внутрішньо переселені особи з Донецька та Лисичанська Луганської області, учні, які не є вихованцями закладу, але планують навчатися в майбутньому в гуртках Станції. Система діяльності еко-кемпінгу базувалась на самоврядуванні гуртківців у тісній співпраці з керівниками-організаторами. Особливістю форми організації дозвілля в еко-кемпінгу «Енергія життя» стала – активна навчально-пізнавальна діяльність через залучення дітей до тренінгового навчання за допомогою практикумів-майстерок на природі.

В рамках програми еко-кемпінгу вихованці гуртків «Дитячий екологічний рух», «Юні бджолярі», «Еко-барви» Станції юних натуралістів разом з керівниками ШЕХТЕР Лілією, ОМЕЛЬЧУКОМ Олександром, ДЕМ'ЯНЮК Анною, ДЯЧУК Ольгою навчилися облаштовувати наметове містечко в

природних умовах, готувати їжу на багатті, організовувати навчально-оздоровчі заходи. Проведено низку майстерок виживання в природі.

З метою створення комфортного дитячого середовища, формування колективу ДЯЧУК Ольгою, практичним психологом Станції проведено тренінг «Майстерня настрою». Усі учасники не тільки познайомились, але й отримали заряд енергії у теплій та душевній атмосфері.

ШЕХТЕР Лілія та ДЕМ'ЯНЮК Анна провели майстер-клас «Виготовлення браслетів в патріотичному стилі», на якому навчили дітей власноруч виготовляти браслети та брелоки з сутажу та паракорду в різних техніках плетіння.

Діти мали можливість контактено спілкуватися з тваринами в Станційному живому куточку, годували та прибирали за тваринами. Діти довідались цікаві факти догляду за акваріумними рибами, жабами, еублефаром плямистим, червоновухою та сухопутною черепахама, сіналойською королівською змією. МОМОТЮК Марія розповіла багато цікавих фактів про життя та особливості поведінки тварин.

Під час подорожі до озера Басів Кут юні дослідники природи спостерігали за водоплавними птахами – качками-крижнями, чайками, черепахою ропухою очеретяною, яка занесена до Червоної книги України, вивчали рослинний світ прибережної смуги водойми.

Для учасників кемпінгу організовано еколого-краєзнавчий похід до парку історичної реконструкції часів Давньої Русі – городище Оствиця, що знаходиться у місті Рівне на лівому березі озера Басів Кут. Юні натуралісти довідались про історію Басівкутського городища – пам'ятку археології національного значення періоду Київської Русі IX-XIII століття, що розміщується на території колишнього села Басів Кут, на західному березі Басівкутського водосховища (лівий берег річки Устя). Діти дізнались, що серед знахідок є гончарний посуд, залізні знаряддя праці, сільськогосподарські знаряддя, побутові вироби, прикраси, зброя та предмети спорядження верхового коня. ОЙЦЮСЬ Юрій – керівник «Спілки велосипедистів міста Рівного», відомий громадський активіст нашого міста, розповів учасникам подорожі про поселення древніх слов'ян на березі Басового Кута, особливості ведення будівництва у прадавні часи, продемонстрував предмети ужитку, пічки з глини, лави зі зрубу, познайомив з історією стародавніх човнів вікінгів, варязького дракару, які виготовили Рівненські умільці. Юні природолюби допомогли прибрати сіно на території городища, отримали гарні емоції під час контактеного спілкування з тваринами – мешканцями Оствиці.

ОМЕЛЬЧУК Олександр провів для дітей майстер-клас «Викачування меду», після якого діти та батьки отримали призи у вигляді стільникового меду та довідались про його цілющі властивості.

Насиченим став день «Неймовірні відкриття», який розпочався з практичної роботи «Дослідження етапів розвитку голубів», під час якої у цікавій формі занурив учасників екокемпінгу в голубиний світ. Впродовж дня учасники програми екокемпінгу готували сюрпризи один одному, своїм друзям та батькам. Під час майстерки «Виготовлення квітів-символів України»,

організованої ГАЙДАЧЕНКО Людмилою, заступником директора з навчально-виховної роботи юні любителі природи поринули у світ легенд про українські квіти-обереги та виготовили маки, волошки, ромашки з паперу.

Учасники еко-кемпінгу виготовили сувеніри з глини під час майстерки «Цілюща глина», організована ДЕМ'ЯНЮК Анною та дізнались про властивості та види глини, після чого оформили виставку робіт-сувенірів «Подарунок від душі».

Мандруючи екологічною стежкою «Ліки з Божої аптеки» разом з ШЕХТЕР Лілією вивчали види лікарських рослин, які можна зустріти на території Станції та її околицях, заготовляли лікарську сировину, зібравши шавлію, парило, лаванду, монарду, різновидності м'яти, листя берези, дуба, горіха, подорожника, суниці, довідались про їх лікувальні властивості.

ЛУЦИШИН Світлана, БОБРОВСЬКА Валентина, БОНДАР Тетяна, керівники закладу, долучились до організації майстерки «Корисна польова кухня», частували усіх стравами, приготовленими на багатті.

Юннати-активісти проводили ігри, конкурси, вікторини, рухливі ігри, рухавки «Заряд енергії» для учасників еко-кемпінгу. Незабутніми для дітей стали вечірні співанки у супроводі гітари «У родинному колі», до яких долучалися й батьки вихованців. Цікавим стала квест-гра, під час якої діти демонстрували набуті знання в еко-кемпінгу та отримали солодкі призи.

Упродовж усіх етапів перебування в еко-кемпінгу вихованці проводили фото пленери природних та рукотворних ландшафтів, тваринного та рослинного світу рідного краю, проводили відео зйомку об'єктів живої природи.

У дружній теплій атмосфері, насиченій чудовими спогадами про перебування в навчально-пізнавальному реабілітаційно-оздоровчому еко-кемпінгу «Енергія життя» пройшла творча програма «Україна – це ми», на якій вихованці обмінювалися враженнями та склали плани на майбутнє.

Символічним та знаковим був голубиний феєрверк, який організували ОМЕЛЬЧУК Олександр зі своїми вихованцями – діти випустили в небо голубів з мрією в перемогу України та мир у всьому світі.

Учасники та батьки еко-кемпінгу «Енергія життя» висловили подяку всьому колективу працівників комунального закладу «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради за облаштування та догляд території закладу, збереження видового складу рослин та тварин, за підтримку ініціативи створення живої платформи в межах міста для реабілітації та оздоровлення учнівської та студентської молоді в умовах війни.

Впродовж червня 2023 року вихованці Екологічного центру Рівненського міського палацу дітей та молоді здійснили 7 експедицій із дослідження компонентів навколишнього природного середовища Рівненської області. Об'єктами досліджень були: мала річка, рослинність природних та штучних біоценозів, вікові дерева, раритетні види рослин тощо. Дослідження проводили у лісових масивах біля сіл Шпанів, Зозів, Городок, на озері Басів Кут. Об'єкти дослідження: рівень синантропізації рослинного покриву лісових угруповань, червонокнижні види рослин. Загалом у дослідженнях взяли участь 25 вихованців.

Всього в області оздоровлено 1650 вихованців, що становить 59% від загальної кількості юннатів, зокрема 323 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 3; дітей, позбавлених батьківського піклування – 2; дітей з інвалідністю – 4; дітей учасників ООС – 25; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 67; дітей з групи ризику, девіантної поведінки – 24; талановитих та обдарованих дітей – 195.

Охоплено екскурсіями, походами – 1650.

Сумська область

Дозвілля та відпочинок дітей, створення належних умов для організації виховної роботи зі здобувачами позашкільної освіти області під час літніх канікул 2023 року здійснювалися з урахуванням поточної безпекової ситуації в конкретних територіальних громадах регіону.

У закладах позашкільної освіти об'єднаних територіальних громадах області, що Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України було включено до переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, не працювали профільні табори, не проводилися експедиції, походи, змінено формати проведення польових навчальних практик. До цього переліку входять 17 із 51 (35%) громади Сумської області.

У закладах позашкільної освіти, де дотримання безпекових вимог було можливим, різними формами дозвілля і відпочинку було охоплено 1255 здобувачів освіти.

У комунальному закладі Сумської обласної ради – обласному центрі позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю проведено цикл літніх практикумів з реалізації STEM-проєкту, спрямованого на розвиток пізнавальних, креативних й дослідницьких здібностей обдарованих здобувачів освіти.

На літній період заклад перетворився на експериментальний майданчик з апробації форм і методів освітньої діяльності в межах обласної програми «Молода генерація Сумщини», спрямованої на пошук і супровід талановитих представників підростаючого покоління.

Завдяки підтримці батьківської громадськості й представників волонтерського руху, а саме забезпечення матеріалами для мейкерської діяльності й VR-обладнанням для упровадження освітніх STEM-технологій, стало можливим реалізувати поставлені освітні завдання.

Під час літніх канікул 2023 року, відповідно до плану заходів Центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Сумської міської ради, були проведені пленери, творчі майстерні, екскурсії, ігрові програми, вікторини, години інформаційних повідомлень тощо. Змістовне наповнення дозвілля дітей було спрямовано на досягнення соціального, емоційного, фізичного та когнітивного розвитку дитини в умовах надзвичайного стану, формування здорового способу життя, сприяння розвитку талантів і здібностей вихованців,

утвердження моральних цінностей, екологічне виховання. Проведення просвітницької роботи з питань збереження життя та здоров'я дітей, виховання почуття патріотизму були в центрі уваги педагогів.

До Міжнародного дня захисту дітей для вихованців клубу мами та дитини «Грайлик» проведено свято «У пошуках ключа від літа». Свято сприяло закріпленню учнями отриманих знань, розвитку спритності, кмітливості, інтересу до інтелектуальної діяльності і самостійного вирішення пізнавальних творчих завдань.

В учнівському лісництві «Паросток» у День захисту дітей проведено екологічний пікнік. Юні лісівники разом з керівником гуртка та батьками організували пікнік з іграми та розвагами в урочищі «Сосняк». До Всесвітнього дня охорони довкілля вихованці лісництва провели практичне заняття на шкільці рослин філії «Сумське лісове господарство» ДП «Ліси України» та змагалися у квест-грі «Лісові знахідки». Вихованці відділів біології, квітництва, декоративно-ужиткового мистецтва брали участь в екологічних акціях «Прикрасимо землю своїми руками», «Наш квітничок», «Скарбниця флори», «Мурашка» тощо.

З метою реалізації Програми охорони навколишнього природного середовища м. Суми на 2022-2024 роки, зобов'язань Сумської міської територіальної громади перед провідною Європейською ініціативою «Угода мерів щодо Клімату та Енергії», з метою популяризації питань енергоефективності, протидії змін клімату, збереження навколишнього середовища, у межах заходів до Днів сталої енергії на базі ЦЕНТУМ проведено міський конкурс «Енергоекономка». У межах Днів сталої енергії в закладі пройшла природоохоронна акція «Дружні до довкілля», що включала догляд за рослинами ботанічного саду «Юннатівський», санітарне прибирання території, роботи на навчально-тваринницькій фермі.

Закладом, як одним із учасників грантового проєкту «Підвищення обізнаності населення Сумської міської територіальної громади про можливості відновлювальної енергетики», впродовж літа проведено різні екологічні активності. Для вихованців школи раннього творчого розвитку дитини «Журавлик» та їх батьків проведено еко-заняття «Як нам допомагає сонечко?», гру «Електричний струм». Під час екскурсії до теплиці закладу «Сонячна енергія – енергія майбутнього» діти та дорослі не лише ознайомилися з колекцією рослин, а й дізналися про альтернативні джерела енергії, зокрема й ті, що можна використовувати для опалення теплиці. Для учнів Центру також було проведено екологічну гру-квіз «Розумне використання енергії сонця».

Національно-патріотичне виховання учнівської молоді реалізувалося під час літніх канікул також через участь в урочистому піднятті Державного Прапора України в центрі міста Суми, у покладанні квітів до могил загиблих в російсько-українській війні, виготовленні сувенірів та малюнків для воїнів ЗСУ.

У комунальному закладі Шосткинської міської ради Сумської області «ЕкоЦентр Сергія Корнієнка» впродовж літа проводився індивідуальний еколого-польовий практикум для вихованців гуртків.

Для 15 студентів КЗ СОР «Шосткинський фаховий медичний коледж» за спеціальністю «Фармація, промислова фармація» у червні 2023 року на базі НДЗД закладу з дотриманням безпекових вимог було організовано та проведено фармакогностичний практикум. Головною метою практикуму було створення умов для реалізації головних завдань практичної фармакогнозії: визначення ідентичності та доброякісності лікарської рослинної сировини, оволодіння макроскопічним і мікроскопічним методами аналізу. У межах практикуму було проведено тематичні заняття з вивчення видового складу цілющих рослин НДЗД, в тому числі рослин радіопротекторної дії; практичні та лабораторні роботи на базі відділку лікарських рослин навчально-дослідної земельної ділянки «ЕкоЦентру Сергія Корнієнка»; закладання дослідів і експериментів із введення в культуру рослин із дикорослої флори Сумщини; пізнавальні програми із дегустації та застосування сировини лікарських рослин «Запрошує фітобар», «Лікарські рослини у сучасній косметології».

Упродовж літа 2023 року активно проводились екскурсії до куточка живої природи, лабораторії «Зимовий сад», навчально-дослідної земельної ділянки і фотозони закладу для вихованців дитячих садочків, шкіл Шосткинської громади і їх батьків. Таке психологічне розвантаження дуже актуальне в умовах сьогодення і користується постійним попитом серед населення громади.

Для вихованців закладу були проведені цікаві змістовні пізнавальні заходи: волонтерська акція з виготовлення аромомішечків для воїнів ЗСУ, обрядове дійство «Ой, на Івана, ой, на Купала!», лекція-зустріч «Державні символи України» фітобар «Квітковий», майстер-клас з флористики «Чарівні квіти – яскраве літо», спортивна естафета «Спритні, сильні, сміливі!»; практикум «Школа юного квітникаря в дії», геокешинг «Краса на підвіконні», виготовлення природної аплікації з природного матеріалу «Літні барви», екологічна акція із заготівлі лікарської сировини «Цілюща флора Шосткинщини», польовий практикум зі збору і заготівлі гербарію лікарських рослин, впорядкування парників, дослідницький практикум зі створення колекції сортів шавлії.

У рамках проєкту «Щаслива дитина – щаслива Україна» з 01.06.2023 по 14.06.2023 року на території Конотопської станції юних натуралістів Конотопської міської ради проводилися заходи для вихованців закладу: майстерки «Креативні ідеї» (виготовлення об'ємних сувенірів), «Український сувенір» (техніка «декупаж»), «Об'ємні квіти» (вироби з креп-паперу), «Лялька-мотанка»; працювала «творча майстерня» з виготовлення оберегів для військових. Діти та учнівська молодь були залучені до гри-мандрівки «Екологічний пікнік», екологічної пізнавальної гри «Дивовижний світ природи», розважальних ігор, спортивних змагань на свіжому повітрі «Спорт – запорука здоров'я», взяли участь у конкурсі малюнків на асфальті «Наше мирне небо». Діти мали змогу відволіктись і отримати позитивні емоції, спілкуючись з тваринами зоокуточка «Я у світі не один, що я знаю про тварин» (контактна зоотерапія). Для 177 здобувачів освіти міста (ліцей № 14, початкова школа «Лідер», Конотопський медичний коледж, комерційний дитячий літній табір

«Школяр») педагоги СЮН провели екскурсії до станційного зоокуточка та оглядові екскурсії по закладу.

Всього в області оздоровлено 1255 вихованців, що становить 26% від загальної кількості юннатів, зокрема 363 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 6; дітей-переселенців – 17; дітей, позбавлених батьківського піклування – 6; дітей з інвалідністю – 52; дітей учасників ООС – 42; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 114; дітей з групи ризику, девіантної поведінки – 4; талановитих та обдарованих дітей – 122.

Оздоровлено юннатів:

- в таборах денного перебування – 236;
- в профільних таборах – 21;
- охоплено екскурсіями, походами – 887.

Тернопільська область

Відповідно до законів України «Про оздоровлення та відпочинок дітей», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про правовий режим воєнного стану», указів Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», від 17 травня 2022 року № 341/2022 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», Обласної цільової соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року, затвердженої рішенням Тернопільської обласної ради від 10 листопада 2021 року № 370, на виконання листа Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України № 135 від 14 червня 2023 року «Про інформаційні дані щодо проведення літніх відпочинково-оздоровчих, експедиційних кампаній дітей та учнівської молоді в системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю за 2023 рік» Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді інформує, що протягом 2023 року провів ряд заходів щодо організації оздоровлення та відпочинку дітей закладів освіти міста, ОТГ та тимчасово переміщених осіб:

- Релаксаційно-екологічна стежка здоров'я (до Міжнародного Дня захисту дітей)

Створена Релаксаційно-екологічна стежка здоров'я спрямована на формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя та негативного ставлення до шкідливих поведінкових звичок у дитини, підтримку і розвиток національних та родинно-сімейних традицій здорового способу життя, виховання здорової дитини, широке залучення батьків, учнівської молоді до активної участі у просвітницькій роботі з пропаганди здорового способу життя в середовищі однолітків.

При створенні Релаксаційно-екологічної стежки здоров'я враховувались природні композиції, садово-паркові елементи ландшафтної архітектури, що сприяють формуванню в дитині сенсорних рис завдяки вмінню слухати, бачити, відчувати та розвивати емоційно-спостережливі навички.

Навчитися вдивлятися в об'єкти природи, її красу, формувати здорове сприйняття довкілля і естетичного смаку – головна мета Релаксаційно-екологічної стежки здоров'я.

Стежка здоров'я сприяє профілактиці та поліпшення координацій руху, функцій серцево-судинної та дихальної систем, підвищення опірності організму інфекційним захворюванням, поліпшенню емоційно-психологічного стану дітей, пропаганді валеологічного виховання.

Створена у 2022 році. Довжина – 600м. Час проходження 45–60 хв.

Протягом літнього періоду 2023 року релаксаційно-екологічною стежкою здоров'я пройшли понад **300** вихованців Центру.

Літня екологічна школа

З метою організації змістовного відпочинку, створення умов для реалізації особистості дитини, навчання правил здорового способу життя, формування інтересу до біологічних наук, ментального здоров'я та відповідно до наказу Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді від 05.06.2023р. №57-од «Про організацію роботи Літньої екологічної школи» на базі Центру працювала Літня екологічна школа у II зміні (I зміна - 12-23.06.2023р., II зміна – 03-14.07.2023 р.)

Різноманітність форм та методів роботи сприяло розвитку спостережливості, творчої самостійності дітей, вихованню в них стійких почуттів, урізноманітненню інтересів та нахилів, бажанню брати активну участь у колективних справах: конкурсах, змаганнях, святах, іграх, екскурсіях, флешмобах, природоохоронних акціях, майстер-класах, тренінгах.

Особливо цікавими були майстер-класи: «Флораріум своїми руками», «Акваріум для початківця», «Квіти з гофрованого паперу», по виготовленні оберегів для захисників України «Ангел-охоронець»; міні-проекти: «Друге життя речей», «Ліки на грядці», «Моя маленька батьківщина»; воркшоп «Зміни клімату, час діяти»; квест–ігри «Рослини-символи України», «Здорове харчування»; тренінг «З Україною в серці»; еколого-патріотичний квест «Разом до перемоги»; флешмоб «Все буде Україна».

Під час роботи Літньої школи учні виконували завдання дослідницьких робіт та вели фенологічні спостереження за рослинами учнівської навчально-дослідної земельної ділянки. Під час Зоологічного всеобуча «Мої домашні улюбленці» діти мали можливість поспілкуватись з тваринами кутка живої природи, поглибити знання з зоології, вивчити правила утримання та догляду за тваринами. За активну участь в роботі Літньої екологічної школи учні були відзначені подяками Центру.

В роботі Літньої школи взяли участь понад **270** здобувачів освіти закладів освіти Тернопільської міської, Березовицької, Білівської ОТГ та дітей з числа внутрішньо переміщених осіб (Донецька, Луганська, Харківська, Херсонська області).

Взяли участь у :

Всеукраїнському зльоті юних дослідників-природознавців 2023 року

(13-15 червня 2023 року, дистанційний формат)

Тернопільську область представила Крива Яна Володимирівна, вихованка гуртка «Юні овочівники» Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, учениця 5 класу Тернопільського навчально-виховного комплексу "Загальноосвітня школа I-III ступенів - медичний ліцей №15 імені Лесі Українки з проектом "Вирощування моркви за методом доктора Джейкоба Мітлайдера", керівник Лисак Наталія Ігорівна. Нагороджена Дипломом II ступеня Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України.

Всеукраїнському зльоті юних екологів (20 по 22 червня 2023 року, дистанційний формат)

Тернопільську область представили:

- Екобригада «Первоцвіт» Опорного навчального закладу «Заводська загальноосвітня школа I-III ступенів» Заводської селищної ради Чортківського району Тернопільської області (Ланюш Дмитро, Рибак Богдана, Томашевський Артур, Дідик Соломія, Дмитрик Надія, Дутка Ангеліна) Назва роботи: «Клімат змінюється. Твої дії», «Луки мого дитинства» (керівник - Левченко Галина Миколаївна);
- Степанець Тетяна – учениця 5 класу Шумського ОЗЗСО Кременецького району Тернопільської області. Назва роботи: «Газовані напої Користь чи шкода» (керівник - Степанець Лілія Григорівна)
- Божко Каріна – вихованка гуртка «Любителі домашніх тварин» Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді. Назва роботи: «Захист Герпетофауни» (керівник – Ольга Божко).

Нагороджені грамотою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України за високі результати та інтерес до поглибленого вивчення природи, екологічно-свідому життєву позицію у Всеукраїнському зльоті юних екологів

Всеукраїнському фестивалі патріотичних дій (27-29 червня 2023 року, онлайн)

- Команду Тернопільської області в даному заході представили вихованці гуртка «Дивосвіт навколо нас» Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Павлусик Мілана, Ткач Аліна, Малашевська Діана, Данилишин Станіслав (керівник Галина Гевко), які презентували роботу Центру з національно-патріотичного напрямку у вигляді презентації, за що нагородженні Грамотою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України як переможці Всеукраїнського фестивалю патріотичних дій за високу громадянську позицію, досягнення у сфері національно-патріотичної діяльності, глибокі знання свого краю, творчий підхід, креативність та оригінальність презентації.

Всього в області оздоровлено 500 вихованців, що становить 49% від загальної кількості юннатів, зокрема 150 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 1; дітей, позбавлених батьківського піклування – 2; дітей з інвалідністю – 2; дітей учасників ООС – 1; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 5; талановитих та обдарованих дітей – 139.

Оздоровлено юннатів:

- в таборах денного перебування – 270;
- в профільних таборах – 30;
- охоплено екскурсіями, походами – 50.

Херсонська область

Влітку 2023 року оздоровлено 46 дітей, вихованців Центру 2021-2022 навчального року, Білозерської та Херсонської громади Херсонської області на базах відпочинку с. Мшанець Львівської області, Кам'янця-Подільського Хмельницької області.

З метою психологічної розгрузки в умовах війни для дітей працювала віртуальна екологічна школа літнього циклу «Цікава природа».

Методичною службою створено і представлено у Фейсбук 16 відеосюжетів та майстер-класів.

Всього в області оздоровлено 46 вихованців, що становить 14% від загальної кількості юннатів, зокрема 31 дітей пільгових категорій, з них: дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 26; талановитих та обдарованих дітей – 5.

Оздоровлено юннатів:

- в стаціонарних дитячих оздоровчих закладах – 46.

Чернівецька область

Одним із важливих напрямків діяльності педагогічного колективу **КЗ «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»** є організація заходів в рамках оздоровлення вихованців Центру, а також закладів позашкільної освіти Чернівецької області.

Другий рік поспіль на базі КЗ ЧОЦЕНТУМ працює літній освітньо-відпочинковий табір «Країна Еко», в якому оздоровлюються юні екологи області (вихованці еколого-натуралістичних об'єднань Чернівецького обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді), чернівчани, а також діти із сімей, що прибули із тимчасово окупованих територій. Запис до табору не мав територіальних обмежень, лише вікові (діти 8-16 років). Для відпочиваючих оздоровлення було безкоштовним.

У 2023 році освітньо-відпочинковий табір «Країна “Еко”» працював у період з 19 червня по 15 липня включно. Робота табору була організована у 4 зміни тривалістю 6 календарних днів кожна (з понеділка по суботу включно).

Кожної зміни вихованці були організовані у 2 загони: старший та молодший. Розподіл за змінами:

Перша зміна: 19 – 24 червня 2023 р.

41 вихованець, з яких 3 – ВПО та 4 – діти батьків – учасників АТО/БД, були організовані у 2 загони: «Екодітлахи» (молодший загін, діти віком 8-9 років) та «Флоренція» (старший загін, діти віком 10-14 років).

Друга зміна: 26 червня – 01 липня 2023 р.

42 вихованці, з яких 2 – ВПО та 3 – діти батьків – учасників АТО/БД, були організовані у 2 загони: «Веселі бобрики» (молодший загін, діти віком 8-9 років) та «Еконяшки» (старший загін, діти віком 10-14 років).

Третя зміна: 03 – 08 липня 2023 р.

40 вихованців, з яких 3 – ВПО та 5 – діти батьків – учасників АТО/БД, були організовані у 2 загони: «Лимончики» (молодший загін, діти віком 7-9 років) та «Соколи» (старший загін, діти віком 9-14 років).

Четверта зміна: 10 – 15 липня 2023 р.

45 вихованців, з яких 3 – ВПО та 2 – діти батьків – учасників АТО/БД, були організовані у 2 загони: «Ананасики» (молодший загін, діти віком 7-9 років) та «Капібари» (старший загін, діти віком 9-12 років).

Разом за період роботи табору у ньому відпочили 168 дітей віком від 7 до 14 років, серед яких: 10 – вимушено переміщені особи, 13 – діти батьків-учасників АТО/БД, 29 – з багатодітних родин, 7 – з неповної сім’ї, 2 – із малозабезпеченої сім’ї, 1 – напівсирота, 1 – дитина-чорнобилець, 1 – дитина з особливими освітніми потребами. Розподіл вихованців за віком та статтю узагальнений у табл. 1.

Таблиця 1

Вікова та статева структура

к-ть / % дітей

параметр	зміни				за весь період
	I	II	III	IV	
вік					
7	4/9,76	-	2/5,0	3/6,67	9/5,36
8	10/24,39	13/30,95	13/32,5	21/46,67	57/33,93
9	10/24,39	6/14,29	10/25,0	12/26,67	38/22,62
10	4/9,76	9/21,43	4/10,0	4/8,89	21/12,50
11	4/9,76	8/19,05	7/17,5	4/8,89	23/13,69
12	4/9,76	3/7,14	2/5,0	1/2,22	10/5,95
13	1/2,44	-	-	-	1/0,60
14	4/9,76	3/7,14	2/5,0	-	9/5,36
Σ	41/100,02	42/100,0	40/100,0	45/100,01	168/100,0

стать					
♀	25/60,98	22/52,38	20/50,0	20/44,44	87/51,79
♂	16/39,02	20/47,62	20/50,0	25/55,56	81/48,21
Σ	41/100,0	42/100,0	40/100,0	45/100,0	168/100,0

Основною базою табору був Чернівецький ОЦЕНТУМ. Заняття проводили у кабінетах (актова зала, кабінет біології, екологічна майстерня), зелених класах, костровій, локації біля навчальної пасіки, контактному зоомайданчику пам'яті Василя Аксенина; активний відпочинок – на території дендрарію закладу. Виїзні заняття – в музеї, STEM-лабораторії та планетарії Чернівецького обласного центру науково-технічної творчості учнівської молоді, на території Ботанічного саду ЧНУ імені Юрія Федьковича та у відділах природи краю; археології, історії середніх віків і нової історії краю; новітньої історії краю Чернівецького обласного краєзнавчого музею.

З вихованцями постійно працювали 12 педагогів Чернівецького ОЦЕНТУМ. Загальну організацію роботи загонів, організацію активного відпочинку, проведення вікторин, ігор тощо забезпечували *вихователі загонів* – керівники гуртків ЧОЦЕНТУМ; *ознайомчі екскурсії* по Центру та щоденне спілкування з тваринами контактного зоомайданчика – методисти і вихователі загонів.

Вся діяльність табору відбувалася у відповідності до затвердженого плану роботи, згідно розпорядку дня, який був насичений різноманітними заходами.

Кожний день перебування дітей був наповнений новими справами, зустрічами та розвагами та мав власну тематику: «День цікавинок», «День космічних пригод», «День юних екологів», «День юних ботаніків», «День юних краєзнавців-дослідників», «День юннатівських мрій».

Згідно плану роботи, щодня у таборі проводились *майстер-класи*, тематика яких майже не повторювалася на різних змінах: «Листівка в еко-стилі», майстер-клас із декорування гіпсових фігурок, «Захоплююче лозоплетіння», «Екофарби – це круто!», «Малюємо в техніці “Ниткографія”», «Тирсопластика», «Наш апсайклінг: цікаві поробки з вторинної сировини», «Плетіння зі стрічок», «Тигреня в стилі оригамі», «STEMимо разом!», «Працюємо з фетром: брошка “Маки”», «Виготовлення картин в техніці «Кракле» тощо.

Упродовж усіх змін працював *Клуб по інтересах* з майстернями: «Вегетативне розмноження рослин», «Моє хобі – бджоляр», «Моє хобі – риболовля», «Моє хобі – декоративні птахи». Регулярно відчиняла двері *STEM-лабораторія* Чернівецького ОЦЕНТУМ, де бажаючі могли відчутти себе справжніми дослідниками.

Психологічний супровід (ігри на знайомство, психологічні пікніки, арт-практикуми) здійснювала практичний психолог ЧОЦЕНТУМ.

У День юних ботаніків юннати відвідували Ботанічний сад ЧНУ, де науковиці проводили екскурсію та інтерактивну гру-вікторину «Відгадай, хто я? (Чи знаєте ви тропічні рослини?)». День юних краєзнавців-дослідників проходив у Чернівецькому обласному краєзнавчому музеї, де для вихованців проводили *інтерактивні лекції-екскурсії з майстер-класами*. З *технічною творчістю* вихованців табору знайомили педагоги Чернівецького ОЦНТТУМ.

Значна увага приділялася національно-патріотичному вихованню, символам і традиціям українського народу. Усі заходи були наповнені громадянсько-патріотичним змістом, підтримували прагнення кожної особистості до духовного, інтелектуального, творчого та фізичного розвитку задля розквіту держави. З дітьми було проведено виховні бесіди: «Про що свідчать наші державні символи», «Край ти мій, моя Батьківщино!», «Державні та народні символи України», «З чого починається Батьківщина», «Моя Вітчизна – Україна», «Народні і державні символи України», «Свята і традиції українського народу», «Хто є патріотом Батьківщини» тощо.

На відзначення державних свят, пам'ятних та екологічних дат вихователі загонів проводили *інформаційні хвилинки*: «Сьогодні – День Конституції України», «Сьогодні – Всесвітній день біженців», «Сьогодні – День Скорботи та вшанування пам'яті жертв війни в Україні», «Сьогодні – Міжнародний Олімпійський день», «Сьогодні – Міжнародний день рибальства», «Сьогодні – Міжнародний день тропіків», «Сьогодні – Всесвітній день без поліетиленових пакетів», «Сьогодні – День “Не наступайте на бджіл!”» тощо.

Педагогічний колектив табору доклав максимум зусиль, щоб засобами позашкільної педагогіки (екскурсій, свят, спортивних змагань, годин спілкування, конкурсів, вікторин, рольових ігор) максимально розвивати і підтримувати науково-пізнавальний інтерес, творчі здібності вихованців, а найголовніше – гармонійно поєднувати оздоровлення дітей з екологічним вихованням, дослідницькою та практичною роботою безпосередньо у природі. Проведені заходи були спрямовані на активний і змістовний відпочинок, формування у дітей ціннісного ставлення до Батьківщини, її природних багатств, виховання почуття поваги до рідної землі.

На виконання наказу управління освіти Чернівецької міської ради №145 від 07.06.2023 «Про організацію та проведення змістовного дозвілля та відпочинку дітей влітку закладів загальної середньої та позашкільної освіти Чернівецької міської територіальної громади», та з метою забезпечення ефективного відпочинку та створення належних умов для освітньої, культурно-виховної, фізкультурно-оздоровчої, психологічної та спортивної роботи з 19 по

30 червня 2023 року на базі Чернівецького міського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді функціонував табір денного перебування «Країна Юннатія» для дітей Чернівецької територіальної громади. Веселі розваги та старти охопили близько 60 активних і творчих відвідувачів. Педагоги МЦЕНТУМ провели для дітей тематичні майстер-класи (патріотичні: «Байрактарчик» та «Стрічка єднання»; екологічні: «Хмаринкові пригоди», «Веселка», «Годівничка з пет-пляшки»; творчі: «Індіанець – це Я»). Не забули й про важливість перебування дітей на свіжому повітрі. Завдяки наявності спортивних майданчиків малеча активно впродовж дня брала участь в різноманітних спартакіадах. Цікаві пізнавальні та навчальні екскурсії – в зоологічний музей і ботанічний сад ЧНУ ім. Ю. Федьковича, розширили світогляд відвідувачів про тваринний і рослинний світ нашого краю. Особливо закарбувалися в пам'яті дітей прогулянки вулицями рідного міста з підгодівлею птахів та бездомних тварин. Доречним був перегляд мультфільму «Стихії» в кінопалаці ім. О. Кобилянської, який нагадав їм про єдність чотирьох стихій – води, вогню, землі та повітря.

20-22 червня призери XIX Всеукраїнського конкурсу юних зоологів і тваринників – вихованці секції «Індивідуальна робота еколого-біологічного напрямку з обдарованими дітьми» виїзної очно-заочної біологічної школи Чернівецького ОЦЕНТУМ Ілля Якуб'як, Анастасія Гафінчук, Варвара Маланич та вихованець Центру творчості дітей та юнацтва Сокирянської міської ради Максим Жук взяли участь у Всеукраїнському зльоті юних екологів.

27-29 червня переможці Всеукраїнської дитячо-юнацької еколого-патріотичної гри «Паросток» Віталіна Новоженя, Анастасія Ольхова, Кіріл Матвійчук, Ангеліна Степанятова та команда вихованців гуртка «Патріот» представляли Чернівецьку область на Всеукраїнському фестивалі патріотичних дій, приуроченому до Дня Конституції України.

Влітку педагоги центру постійно проводили екскурсії по *екологічній стежині закладу, контактному зоомайданчику пам'яті Василя Аксеніна* із використанням дидактичних ігор, вікторин, конкурсів, заняття в *екологічній STEM-лабораторії* для вихованців таборів денного перебування міста Чернівців, дітей з особливими освітніми потребами, ВПО, містян та усіх бажаючих. Загалом заходами екскурсійної педагогіки за літній період охоплено близько 1500 відвідувачів.

Здорове підрастаюче покоління – національне багатство кожної країни. Тож, забезпечення якісного оздоровлення та відпочинку чернівецьких дітей, як важлива складова повноцінного і здорового розвитку, є одним із головних завдань закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного спрямування Чернівеччини. Вважаємо, що проведення оздоровчо-дозвілєвих заходів

протягом 2023 року сприяло підвищенню рівня культури спілкування дітей Чернівецької області, їх інтелектуальному розвитку, вихованню моральних, етичних та естетичних якостей особистості.

Всього в області оздоровлено 228 вихованців, що становить 17% від загальної кількості юннатів, зокрема 242 дітей пільгових категорій, з них: дітей-переселенців — 25; дітей з інвалідністю – 1; дітей учасників ООС – 13; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 33; талановитих та обдарованих дітей – 170.

Оздоровлено юннатів:

- в таборах денного перебування – 228;
- охоплено екскурсіями, походами – 750.

Чернігівська область

Педагогічні працівники комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» зацікавлені, щоб літні канікули 2022/2023 навчального року пройшли для вихованців гуртків закладу та здобувачів освіти закладів загальної середньої та позашкільної освіти області весело і корисно, попри воєнний стан в Україні.

З 05 до 23 червня 2023 року педагогами ОБЛСЮН проведено ряд заходів для учасників пришкільних таборів закладів загальної середньої освіти міста Чернігова – це цікаві майстер-класи, патріотичні флешмоби, бесіди до знаменних і пам'ятних дат, конкурси малюнків та 3D листівок, ігрові заходи на свіжому повітрі.

Територія комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» має багато цікавих місць для відвідування під час екскурсійних програм – це і відділи навчально-дослідної земельної ділянки, еколого-просвітницька стежка «Природа – наш дім», кімната-музей економного та бережливого ставлення до хліба, куточок живої природи, де проходять заняття із зоотерапії, працює «Флористична майстерня», експозиція виставки «Український сувенір».

Під час екологічних смартмобів «Навчаємось, вивчаємо та відпочиваємо разом» діти разом за батьками та дорослими взяли участь у цікавих екскурсіях територією закладу, у майстер-класах з виготовлення квіткових композицій на оазисі, монохромних букетів, паперових квітів, аплікацій «Білочка» та «Їжачок», отримали поради з догляду за кімнатними рослинами (у мережі Фейсбук на сторінці закладу опубліковано онлайн-екскурсії).

20 червня 2023 року до комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» завітали гості з Остерського будинку творчості дітей та юнацтва, які ознайомилися з роботою закладу та отримали позитивні емоції від спілкування з мешканцями куточка живої природи у контактному міні-зоопарку.

На самому початку канікул, до Міжнародного дня захисту дітей, у комунальному закладі «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» для здобувачів освіти гуртків було проведено вікторину «Хай війни стихають від сміху дітей», майстер-клас з виготовлення 3D листівки. Вихованцями гуртків «Юні квітникарі-аранжувальники» та «Юні квітникарі» на території закладу створено флористичні килимки «Ми діти твої, Україно» та започатковано челендж «Чарівна країна дитинства» (челендж «Чарівна країна дитинства») (<https://youtu.be/YVj2kIuRF64>), виготовлення флористичного килимка «Ми діти твої, Україно» (<https://drive.google.com/drive/folders/1jsdSRtpBeioLBxO8-2uxwXkmsW8nsIAN>).

4 червня у Міжнародний день безневинних дітей – жертв агресії вихованці гуртків закладу приєдналися до акції «Дзвіночки» (проходить за ініціативи першої леді Олени Зеленської), під час якої розвісили на деревах дзвіночки, щоб вшанувати пам'ять маленьких українців.

Здобувачі освіти гуртка «Юні квітникарі-аранжувальники» виготовили квіткові композиції та вшанували пам'ять невинно загиблих дітей хвилиною мовчання.

З нагоди відзначення Дня Конституції України педагогами комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» було підготовано та проведено ряд заходів: інформаційно-просвітницьку бесіду (онлайн) «Конституція України – основний закон держави»; фото-пленер у квітково-декоративному відділі навчально-дослідної земельної ділянки ОБЛСЮН «Україно, цвіти у любові й добрі!» (онлайн); здобувачі освіти переглянули презентації «Державні символи України» (Захопливе навчання), «Конституція України – верховенство права і свободи» та документальні відео-матеріали «Історія української Конституції».

Для вихованців гуртів комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» проведені засідання у клубі «Господарочка» з теми «Орнаменти української вишивки», під час якого діти ознайомилися з видами орнаментів, техніками вишивання, символами та регіональними особливостями української вишивки.

Для здобувачів освіти гуртків комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» у клубі «Ерудит» було проведено засідання «Живі водойми – гарне життя» (до міжнародного дня очищення водойм). Вихованці гуртків переглянули відеоматеріали «Всесвітній день води», «Охорона водойм від забруднення», мультиплікаційний фільм «Склянка води» та взяли участь у майстер-класі з виготовлення 3D поробок «Золоті рибки».

Вихованці екологічного клубу «Берізка» комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» під час засідання «Світ у твоїх руках» (до Всесвітнього дня боротьби з опустеленням та засухою) переглянули відеоматеріали «Всесвітній день боротьби з опустеленням і посухою. Наслідки підриву Каховської ГЕС», взяли участь у хвилині мовчання «Пам'ятаємо кожного!».

Для здобувачів освіти закладів загальної середньої та позашкільної освіти Городнянської, Корюківської, Сновської, Новгород-Сіверської, Семенівської

територіальних громад педагогами комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» протягом червня-липня 2023 року проведено екологічний смартмоб «Навчаємось, вивчаємо та відпочиваємо разом» (онлайн), майстер-класи: з виготовлення букету у спіральній техніці, з виготовлення купальського віночка (у серпні 2023 року планується проведення екологічного смартмобу з виготовлення іграшки з сіна).

13-15 червня 2023 року Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді проведено Всеукраїнський зліт юних дослідників-природознавців. Команда здобувачів освіти Семенівської гімназії № 2 Семенівської міської ради (керівник Наталія Білогрива) представила до участі у Зльоті проєкт «Сад з насінини». Проєкт юних дослідників Семенівщини відзначений дипломом III ступеня Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

У закладах загальної середньої та позашкільної освіти Чернігівської області працювали екологічні клуби, дослідницькі групи, екологічні бригади. Їх діяльність ґрунтується на демократичних засадах аби донести до здобувачів освіти значення екологічних проблем, зокрема характерних для чернігівського краю; привернути увагу до проблем охорони довкілля та навичок екологічно-доцільної поведінки у природі.

При комунальному закладі «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» працюють на громадських засадах екологічний клуб «Берізка», клуб старшокласників «Ерудит» та «Сімейне коло», які відвідують вихованці гуртків та здобувачі освіти закладів загальної середньої освіти міста.

Вихованці екологічного клубу «Берізка» прагнуть зберегти неповторну красу рідного краю і жити в злагоді з довкіллям з цією метою клубівці разом з керівником, батьками взяли участь в екологічних десантах по благоустрою прилеглих територій, долучилися до Всесвітнього дня прибирання (16 вересня), адже це є масштабним приводом привернення уваги людей до проблеми забруднення навколишнього середовища.

Керівник клубу «Берізка» КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» є постійним дописувачем екологічної сторінки розділу «Екологічний лекторій», який розміщений на сайті дистанційного навчання КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів», зокрема: екологічний лекторій до Всесвітнього дня океанів «Всесвітній День океанів: роль океанів у нашому повсякденному житті», до Всесвітнього дня народонаселення «11 липня – Всесвітній день народонаселення», протидії засухам у своїй місцевості «Пісок кипить, розжарений на сонці, і жовтий колір заливає взір», до Дня «Не наступайте на бджіл».

Юні природолюби взяли участь у міжнародних, всеукраїнських, обласних етапах всеукраїнських конкурсів, обласних конкурсах еколого-натуралістичного напрямку, в природоохоронних акціях, операціях.

З нагоди Всесвітнього дня бездомних тварин (18 серпня) юні натуралісти переглянули освітні відеоролики з теми, взяли участь у конкурсі малюнків та плакатів «Не ображай», створили на сторінці закладу у мережі Фейсбук фотоколаж «Кожній тварині по родині».

Влітку цього року педагоги КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» запровадили (онлайн) екологічний смартмоб для здобувачів освіти закладів загальної середньої та позашкільної освіти Городнянської, Корюківської, Сновської, Новгород-Сіверської, Семенівської територіальних громад «Навчаємось, вивчаємо та відпочиваємо разом» в рамках якого були проведені майстер-класи: з виготовлення букету у спіральній техніці, з виготовлення купальського віночка, до Свята Івана Купала «Купайло ясне-красне». Для здобувачів освіти ОБЛСЮН в рамках екологічного смартмобу «Навчаємось, вивчаємо та відпочиваємо разом» проведені майстер-класи: з виготовлення квітів з паперу, виготовлення аплікації «Білочка», догляду за кімнатними квітами.

Вже не перший рік юні екологи ОБЛСЮН є постійними учасниками загальнонаціональної трудової акції «Турботу тобі, рідна моя Україно!». У квітково-декоративному відділі навчально-дослідної земельної ділянки закладу вони вели постійний догляд за квітково-декоративними клумбами, газонами та зеленими рослинами дендрологічного відділу.

Алеся Пуха, здобувачка освіти гуртка «Юні екологи», учениця 5-Б класу Прилуцького закладу загальної середньої освіти I-III ступенів № 10 (ліцей № 10) Прилуцької міської ради стала учасником Всеукраїнського зльоту юних екологів, який був проведений Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді. Учениця представила до участі у Зльоті проєкт «Тиха Качанівки обитель... Перлина – скарбом у віки...» (керівники: Наталія Гапон, Оксана Пуха) та нагороджена грамотою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

Команда структурного підрозділу позашкільної освіти «Центр позашкільної освіти» Куликівського ліцею Куликівської селищної ради Чернігівського району стала учасником Всеукраїнського Фестивалю патріотичних дій, який проводився Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді. За високу громадянську позицію, досягнення у сфері національно-патріотичної діяльності, глибокі знання свого краю, творчий підхід, креативність та оригінальність презентації в рамках проведення Всеукраїнського фестивалю патріотичних дій команда нагороджена Грамотою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді за зайняте I місце.

03 серпня 2023 року педагогами комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» організовано й проведено заходи змістовного дозвілля для здобувачів освіти Березнянського навчально-реабілітаційного центру.

В ході заходу здобувачі освіти відгадували тваринку по ілюстраціях, взяли участь у біологічних вікторинах «Хто де живе», «Хто чий ворог», майстер-класі з виготовлення корівки, та аплікації «Літо квітами сміється», провели спостереження за птахами, які мешкають на подвір'ї центру, використовуючи біноклі.

З цікавістю діти розгадували екологічні кросворди, загадки. Позитивні емоції здобувачі освіти отримали від гри «Сліпий ботанік», де дізналися багато нового про рослини, ознайомилися з їх різноманітністю, країною походження.

4 серпня 2023 року педагоги КЗ «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» знову відвідали здобувачів освіти КЗ «Комарівська гімназія» з метою урізноманітнити їх літній відпочинок та надати корисні знання і навички під час проведення творчих майстерень, майстер-класів, ігор, спостережень.

Діти стали учасниками творчих майстерень: «Літечко, літо...», «Моя улюблена тварина», «Флористична», у яких виготовляли аплікації на літню тематику, різноманітних тваринок з паперу, робили поробки з використанням природного матеріалу.

Особливо зацікавила дітей екологічна гра «Відгадай рослину», під час якої юні ботаніки дізналися багато цікавого і нового про оточуючий світ флори.

Використовуючи біноклі, здобувачі освіти провели спостереження за поведінкою птахів, які мешкають на території закладу.

З метою організації природоохоронної діяльності члени юнацьких секцій, взяли участь в природоохоронних акціях: «Досліджуємо і примножуємо природу рідного краю», «Ріки мого дитинства», «Джерело» та інші.

Літо – пора насолодитися сонцем! Незалежно від того, чи подорожуєте ви новими місцями чи просто відпочиваєте від навчання, літо – ідеальний час щоб залишити гарні спогади та поринути у світ пригод, відкрити для себе нові захоплення, відновити сили та повернутися до навчання вмотивованими.

Тож дякуємо захисникам і захисницям за можливість цікаво проводити дозвілля, дізнаватися нове, отримувати позитивні емоції від літнього відпочинку!

Всього в області оздоровлено 464 вихованців, що становить 63% від загальної кількості юннатів, зокрема 268 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 11; дітей, позбавлених батьківського піклування – 6; дітей з інвалідністю – 17; дітей учасників ООС – 3; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 21; талановитих та обдарованих дітей – 210.

Оздоровлено юннатів:

- в таборах денного перебування – 405;
- охоплено екскурсіями, походами – 272.

У закладах позашкільної освіти Луганської, Черкаської, Миколаївської областей літні відпочинково-оздоровчі, експедиційні кампанії для дітей та учнівської молоді в системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю за 2023 рік не проводилися через воєнні дії в Україні.

У період літніх канікул в системі закладів позашкільної освіти України еколого-натуралістичного напрямку було оздоровлено юннатів у загальній кількості – 13 008. Зокрема 5 107 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 60; дітей-переселенців — 835; дітей, позбавлених батьківського піклування –

43; дітей з інвалідністю – 114; дітей учасників ООС – 359; дітей учасників ліквідації наслідків на ЧАЕС – 5; дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей – 1 171; дітей з групи ризику, девіантної поведінки – 48; талановитих та обдарованих дітей – 2 472.

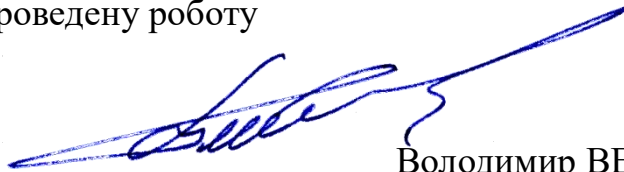
Оздоровлено юннатів:

- в стаціонарних дитячих оздоровчих закладах – 349;
- в таборах денного перебування – 2 830;
- в профільних таборах – 529;
- в таборах праці і відпочинку — 80;
- охоплено екскурсіями, походами – 10 431.

Підбиваючи підсумки організації відпочинку дітей під час літніх канікул, зазначаю, що всі заклади позашкільної освіти України еколого-натуралістичного профілю працювали з великим навантаженням та великою відповідальністю за свою справу.

З вдячністю за проведену роботу

Директор

Володимир ВЕРБИЦЬКИЙ